De horizon wordt wijder

Wolbert Meijer

bron
Wolbert Meijer, *De horizon wordt wijder*. Met illustraties van N.J.B. Bulder. J.B. Wolters, Groningen 1957

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/meij189hori01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren i.s.m. de Bibliotheek Zuid-Kennemerland

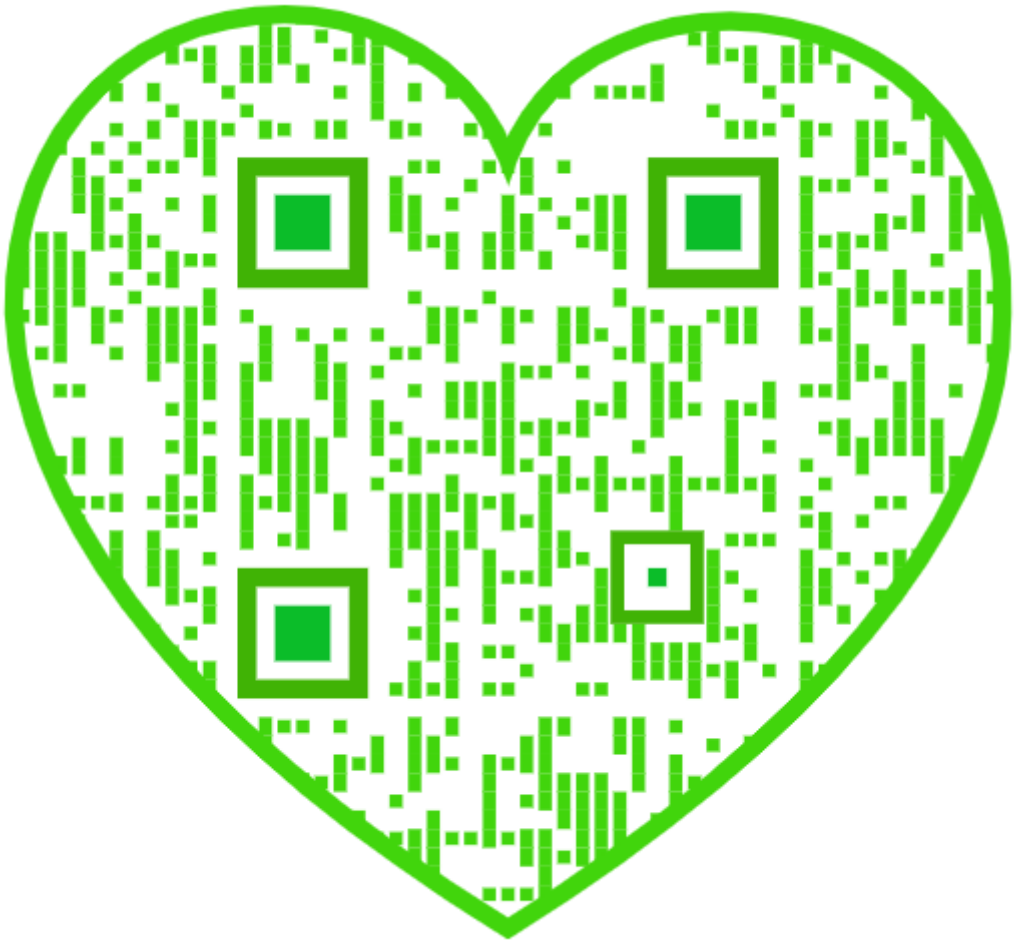

Voorwoord

Met ‘De helling aan de Hunze’ willen we een poging ondernemen, doorlopende verhalen te geven voor de hoogste klassen van de Christelijke scholen, waarvan de inhoud bewust afwijkt van die der z.g. doorrenboekjes en ook van die der leerleesboekjes, ofschoon ze aan die laatste groep misschien nog het meest verwant zal zijn.

Niet het kinderverhaal in zijn veelal romantisch gebeuren moest naar onze mening domineren. Het neemt wel een behoorlijke plaats in bij deze leesstof; maar we gaven toch de voorrang in onze opzet aan het volle, gevarieerde en bruisende leven, waaraan de kinderen later zelf deel zullen hebben en waarnaar hun belangstelling op deze leeftijden reeds zo sterk begint uit te gaan.

Al vertellende willen we zo een leesstof bieden, die genoeg kern bevat, om de gelegenheid te geven, op de aan de orde komende zaken nader in te gaan. Tegelijk moest ze boeiend genoeg zijn, om de aandacht van de kinderen vast te houden en hen tot vragen te dringen. Een leesstof, die zo door haar aard geschikt is om het klassegesprek op gang te brengen.

Aan onze collega's is nu het oordeel of we in deze opzet geslaagd zijn.

Groningen.
W. MEIJER.

1
Sneeuw op de helling

Joost van Rijn zat in de wagen achter de kleine ruiten te turen naar het bedrijf op de werf en naar de langzaam dalende vlokken van de eerste sneeuw. Het was de dag voor Kerstmis en in de kleine ruimte was het meer dan gezellig. Lientje was bezig uit een paar oude lappen, die ze in een winkel had gekregen, een nieuw jurkje te maken voor haar pop. De tweelingen zaten op de grond. Ze waren bezig een paar prentenboeken te kleuren, die ze met sinterklaas hadden gekregen. Met schitterende oogjes en met vuurrode wangen probeerden ze, hoe vlug ze de grote bladen konden volsmeren met kleur. Prachtige kleuren waren het: rood en geel en groen en blauw.... Bij Henkie stak het puntje van zijn tong naar buiten en het bleef daar zachtjes heen en weer wiebelen precies onder het puntje van zijn neus. En bij Kees stak het puntje van zijn tong ook naar buiten, maar het bewoog snel van rechts naar links en van links naar rechts.

Joost deed niets. Joost staarde alleen maar wat door de ruitjes. Gisteren was hij thuis gebleven van school, omdat hij wat pijn in zijn keel had en omdat het weer zo vreselijk guur was geweest. En vandaag was hij op de eerste vakantiedag nòg thuis. Zijn keel was bijna weer beter. Maar, had Moeder gezegd, als je nu vandaag rustig binnen blijft, dan kun je misschien op de eerste kerstdag meegaan naar de kerk.

Joost vond het helemaal niet erg om vandaag nog binnen te moeten blijven. Het was zo gezellig en knus in de wagen, dat hij zich als een poes zou willen ineenrollen en als een poes zou willen spinnen.

Acht maanden woonden ze nu in hun vreemde woning op de

werf vlak bij de stad Groningen. Hij kon haast niet geloven, dat het al weer zo lang was geleden, dat ze uit Rotterdam hierheen verhuisd waren, toen Vader hier werk had gekregen en toezicht moest houden op het bouwen van de coasters voor de K.N.S.M. Gelukkig toch maar, dat Vader hen had meegenomen. Anders waren zij in Rotterdam achtergebleven en dan hadden ze Vader alleen maar gezien, als hij eens een weekend overkwam. Kijk, dát zou hij erg gevonden hebben.

Het beviel Joost nog altijd puik, dat wonen in een wagen. 't Was alles wel heel klein en je moest je in honderd dingen behelpen, maar dat vond hij vaak wel leuk. En de enkele dingen, die hij in de wagen niet zo leuk vond, nam hij graag op de koop toe. Want de omgeving vond hij hier prachtig. Er was hier nu letterlijk elke dag wat anders te beleven. Een paar dingen had hij evenwel nog op zijn verlanglijstje staan. Dat waren sneeuw en ijs. En een proefvaart. Maar die proefvaart zou hij voorlopig wel op zijn zool kunnen schrijven. De ‘Zeemeeuw’ zou zeker binnen twee maanden het zeegat kiezen en dat zou dan precies vallen in een periode, dat er geen vakantie in de buurt was. Daarom bleef er voorlopig niet veel anders te verlangen dan sneeuw en ijs. Nu, de sneeuw begon al prachtig neer te dwarrelen. En na sneeuw kreeg je heel vaak ijs. Dat had Vader gisteren nog gezegd. Joost tuurde maar naar de stil dwarrelende vlokken en hij wist van geen verveling. Grauw was de werf, donker was de lucht, maar prachtig blank viel de sneeuw in dichte vlokken.

Ze vechten met elkaar, dacht Joost, die vlokken. En de werf en de sneeuw vechten ook met elkaar en ze willen wel eens weten, wie de sterkste is. De werf zegt: ik houd nu eenmaal van zwart en vuil. Dat hoort zo bij een werf. En de sneeuw zegt: ik maak alles op de wereld wit. Dat is nu eenmaal het werk van de sneeuw.

Maar de sneeuw wint het, dacht Joost. Kijk maar...

Ja, de sneeuw won het. De grond was nog wat vochtig en duizenden vlokken werden opgezogen door deze nattigheid. Maar al was de werf dan wat nat, de sneeuw was droog. Duizenden en opnieuw duizenden vlokken dwarrelden neer en ze stapelden zich op haar voorgangsters als soldaten van een miljoenenleger, dat niet te keren is. Hier en daar kwamen er op de werf al blanke plekken in de grauwe massa. De arbeiders liepen met bontkraagjes en bontrandjes op hun overals. Op de spanten en op de huidplaten van het nieuwe schip, dat nu al weer werd gebouwd op de zelfde plaats, waar 'De Zeemeeuw' op stapel had gestaan, kwamen ook strepen en vegen wit en de 'Zeemeeuw' zelf, die in de Hunze zo rustig lag, of ze nooit eens het zeegat zou kiezen, kreeg zo stilletjes aan een nieuw wit dek.

Joost keek eens naar de 'Zeemeeuw'. Nog een paar maanden, ja

dan zou hij toch vertrekken, hoe rustig en vriendelijk hij nu ook aan de werf lag gemeerd. Dan zou hij varen naar Engeland en naar de Oostzeelanden, naar Noorwegen en naar Zweden en naar Finland. Het volgende jaar leerden ze op school van al die landen, alleen Engeland hadden ze nog maar gehad. Maar het volgende jaar, dat leek nog heel ver weg te zijn. Je kon er nog niets van zien, mijmerde Joost. Het moest eerst nog nieuwjaar worden en dan pas keek je in het volgende jaar. Het was net, of er nu nog een muurtje voor stond, waar je niet overheen kon kijken.

Hij tuurde nu maar weer naar de sneeuw. Morgen was het kerstfeest. Kerstfeest was het mooiste feest van het jaar, vond Joost. Op kerstfeest was de Here Jezus geboren. Ja, niet precies op kerstfeest had de meester gezegd; want wanneer dat geweest was, dat wist niemand zo precies. Maar op kerstfeest vierde je toch het feest van Zijn geboorte in Bethlehems stal. En het zou nu een wit kerstfeest worden. Kerstfeest en sneeuw, dat hoorde bij elkaar.

Moeder was intussen in de kamer gekomen. Ze was klaar met de vaat en ze had al thee gezet.

- Wou jij ook een kopje thee, Joost? vroeg ze.

- Nee, Moeder.... Ja, Moeder.... Och.... ik weet het geloof ik niet.

- Nee en ja versta ik niet, zei Moeder. Wou je thee; of wou je geen thee.

- En zwart en wit verkoop ik niet, lachte Joost. En hij dacht daarbij aan een bekend spelletje.... Ik heb alleen maar wit. Kijkt U maar eens, de hele werf wordt wit.

Joost dacht al niet meer aan de thee. En nu dacht Moeder er ook al niet meer aan. Ze keek naar de witte werf en ze zei:

- Laat me nu dan je keel maar eens even zien. Sneeuw, dat geeft licht. En ze tuurde in zijn keel, of ze een echte dokter was.

- Die keel van jou is prachtig, zei ze. Morgen kun je vast en zeker mee naar de kerk als het weer tenminste niet al te scherp is.

- Fijn, juichte Joost, dan wordt het morgen vast een mooie dag. Kerstmis en sneeuw, die horen bij elkaar.

- Misschien, zei Moeder.... Misschien Joost. Hier in ons land wordt dat wel vaak zo gezegd. Maar dan beklaag ik toch die arme mensen in Indonesië en in Afrika. Want daar is nooit sneeuw te bekennen en het is er maar warm. En toch is het daar morgen ook kerstfeest.

Joost tuurde naar buiten met een zware rimpel boven zijn ogen. Hij dacht na over wat Moeder daar zei.... Maar antwoorden deed hij niet. Hij tuurde maar en hij dacht maar.... Indonesië en Afrika - dat was maar ver weg vond hij. Daar had je hier in Holland niets mee aan de pet.... En bovendien: Vaders en Moeders zeiden altijd zulke dingen, waar je niets tegen in kon brengen omdat ze zo heel erg wáár waren. *Hij* vond het fijn, dat het sneeuwde. Dat het sneeuwde, nu het kerstfeest ging worden. Het liefst was hij maar gauw naar bed gegaan. Als je sliep, ging de tijd heel vlug. En morgen....

Morgen was het feest.

2
Wel kerstfeest.... niet kerstfeest.... tòch kerstfeest

Zo'n wijde witte wereld als op die volgende kerstmorgen hadden Joost en Lientje nog nooit gezien.

Ze liepen samen met Vader naar de kerk, stevig arm in arm.

De hele nacht had het blijkbaar doorgesneeuwd en nu lag als een mollige deken die blanke vacht over de helling en over de velden. De donkere romp van het nieuwe schip alleen stak dreigend tegen deze blankheid af. Maar de platen en de spanten, de loodsen en de kranen, alle waren ze toegedekt, gebeft of gemutst met het prachtige witte bont.

- De sneeuw knerpt, zei Vader, hoor je dát?

- Ze maakt muziek, lachte Leentje, bedoelt U dát?

- ja, dat bedoel ik. En als de sneeuw knerpt, dan komt er meestal kou. Dan vriest het al behoorlijk.

Joost kneep zijn vader stijf in de arm. Vriezen.... schaatsenrijden.... dat was nu net precies, wat hij verlangde. Hij zei verder niets. Hij genoot maar van de wandeling door de wijde witte wereld. Elke stap, die ze zetten, gaf een diep spoor in de rulle sneeuw. Hier was nog niemand langs gekomen en het was maar goed, dat ze hun hoge laarzen hadden aangetrokken.

In de verte begon een klok te luiden. En een andere klok viel in en een derde klok zong de boventoon. Het klonk prachtig door de ijle stilte. Het was werkelijk, of er nu echt vrede was op aarde. - Nu moest er nooit weer oorlog kunnen komen, zei Joost.... Kerstfeest is het vredefeest.

- Ja, zei Vader, dat is het ook. Het is het feest van de vrede met God. Als je gelooft in de Here Jezus, dan heb je vrede met God. Ja, dacht Joost.... zoals Vader het zegt, zo is het geloof ik wel. En hij zei:

- Ja, en als de mensen vrede met God hebben.... nou.... dan hebben ze ook geen ruzie meer met elkaar.... Nou, en dan is er vrede op aarde.

- Zo is het Joost, zei Vader.... Je hebt het goed begrepen. Het

is alleen maar zo jammer, dat zoveel knappe en wijze mensen deze som te moeilijk vinden....

Zwijgend liepen ze nu voort door de stilte. Nergens was een mens te zien. Vogels hoorde je zelfs niet. Alleen voor hen op het het pad zaten een paar prachtige bonte kraaien, grote grijze vogels met zwarte vleugels.

- Winterroeken, zei Joost.... Piet Spaan kent alle vogels. En die zei, dat het winterroeken zijn.

- Ja, zei Vader, zo noemt men ze wel. Weet je, wat het aardige van deze beesten is? Ze komen in de winter uit het noorden, omdat ze het daar te koud vinden. Ze zijn dus net zo goed

trekvogels als de ooievaars. Ze vinden, dat het hier nu zoiets als zomer is.

- Ze brengen hier dus hun zomervakantie door, zei Joost wijs. - Precies, baas.... Zo zou je het kunnen zeggen. Alleen hebben ze dan wel een beetje lange zomervakantie. Maar daar hebben ze misschien net zo weinig bezwaar tegen als een zekere Joost van Rijn.

- Ze mogen mij, lachte Joost.... ze mogen mij.... wel een jaar....

- Ja, zei Vader, ik begrijp het al. Maar kijk nu uit asjeblieft, want we zijn bij de drie sporen.

* * *

In de kerk zat Joost stijf tegen zijn vader geleund te luisteren naar het spelen van het orgel. Het zong zo blij of het wist, dat er feest was vandaag. Joost was vreselijk trots op dit orgelspel, want hij wist maar al te goed wie de organist was. Dat was zijn eigen meester uit de vijfde klas en die kon zo mooi orgel spelen, dat je dacht, dat je niet meer in de kerk was. Waar je dan wel was, dat wist Joost nooit zo precies. Hij kreeg altijd het gevoel, dat hij hoog opgetild werd en dat hij ergens zweefde in het heelal.

Mijnheer Dupuis speelde zo maar iets, je kende de melodie helemaal niet. Alleen zong er soms even een bekend melodietje door het stille spel en dan neuriede Joost zo diep van binnen zachtjes mee. Maar nu.... hoor nu.... Het orgel was plots overgegleden van het melodietje in het volle lied. En dat lied, dat was het vers, dat ze in de klas hadden geleerd. Het was het mooiste kerstlied, dat Joost kende. En de meester speelde het zo prachtig, dat Joost wel harop had willen meezingen.

't Licht dezer wereld is reddend verschenen
't Woord, dat voor d'eeuwen bij God was werd vlees....
Christus komt mensen met God weer verenen
Zondaars verlossen van oordeel en vrees
Hemelen wilt Uw gezangen ons lenen,
Christus komt mensen met God weer verenen!

Joost wist, wat dit lied betekende. De Here Jezus - dat was Het Woord. De Here Jezus was de Zoon van God en hij was op aarde gekomen en dat betekende het.

Als hij nu toch eens ging meezingen. Dan zouden natuurlijk alle mensen omkijken en zeggen: hoor eens even.... Zo doe je niet in de kerk, hé....

Of zouden ze misschien ook gaan meezingen.

Joost werd eerst rood en toen wit onder het luisteren, want steeds sterker voelde hij de drang om hardop te gaan meezingen. Hij zette zijn mond al open. Hij hoorde zijn eigen geluid plots en tegelijk kroop hij weg achter de brede rug van de mijnheer, die voor hem zat. Lientje keek verschrikt op met een gezicht van: jô, je bent niet lekker. En hij wilde een gezicht terug geven van: bemoei je met je eigen.... Maar toen kwam de dominee binnen met de kerkeraad en het orgel eindigde met een paar forse maten.

Jammer, zuchtte Joost.... En: gelukkig, zuchtte Joost....

Maar toen de dominee de eerste psalm opgaf - een feestpsalm, zei de dominee - toen mocht Joost echt meezingen en hij deed dit zo met volle borst, dat Lientje er al weer van schrok. Nou, daar was Lientje dan ook Lientje voor. Hij zong, hoe ze ook keek.

Dit is de dag de roem der dagen,
die Isrels God geheiligd heeft.
Laat ons verheugd, van zorg ontslagen,
Hem roemen, die ons blijdschap geeft.

En ook, toen de dominee het kerstevangelie las uit Lukas 2, toen zei hij het zachtjes voor zich zelf mee op. Want ook dat hadden ze op school geleerd.... En het geschiedde, dat er een gebod uitging van de keizer Augustus, dat de gehele wereld beschreven moest worden....

Joost kende een heel stuk van dit hoofdstuk uit zijn hoofd. En hij begreep de preek zo goed, dat hij zichzelf beloofde: die zal ik nu thuis eens aan Moeder gaan vertellen.

Kerstfeest is toch een prachtig feest, dacht hij.... En hij zeilde weg op zijn gedachten naar de velden van Bethlehem. Dat heette ook wel Efratha. En hij was nu zelf zo'n herder.... En hij paste op de schapen en het was zo stil.... Wacht, hoorde je daar niet een leeuw brullen? Hij greep al naar zijn knuppel.... En toen was daar opeens een heerlijk licht. En toen.... Ja, toen dacht hij ook weer plots aan heel andere dingen. Hij dacht aan de grauwe roeken, die in het noorden woonden.... En aan de fijne middag, die ze op de werf zouden hebben met sneeuwballen gooien en een sneeuwpop maken.

Zo kwam het, dat de dominee amen zei, voordat Joost er nog recht op verdacht was. Met schrik overlegde hij, dat hij nu tòch niet alles aan zijn Moeder zou kunnen vertellen van de preek.

Niet àlles....

Maar toch wel iets.

En dan zou zijn vader hem natuurlijk wel helpen.

En vanavond hadden ze thuis kerstfeest in de wagen. Moeder zou voorlezen. En Vader zou op de blokfluit spelen en dan zouden ze met elkander zingen.

- Fijne dag, dacht Joost.... Het wordt vast een fijne dag.

3
De sneeuwhut

- Hij wordt prachtig, zei Piet, zo'n sneeuwhut hebben we nog nooit gebouwd.

- Maar hij moet nog hoger en nog sterker worden, vond Joost. De wanden moeten zo sterk worden, dat je er een dak op kunt bouwen.... En dat je er echt in kunt wonen.... Weet je wat?

Hij dacht even na. Hij kreeg een prachtige gedachte.... Ja, als dàt kon....

Hij tuurde over de helling, hij schopte wat sneeuw weg, haalde een oude plank onder de sneeuw vandaan en tuurde weer over de helling. Hij schoot opeens naar een hoek van de werf, waar een oude ton lag, ook al ingesneeuwd en hij rolde de oude ton over het sneeuwdek naar de hut toe.

- Wat ga je nou doen? mopperde Rieks.... Wat wil je met die plank en met die oude ton?

Joost zijn ogen schitterden. Hij wist het precies, wat hij wilde. - We gaan Nova Zembla spelen, waar de meester van verteld heeft.... En dit wordt ‘het behouden huis’.... En we moeten nog veel meer planken zoeken.... En die leggen we over de wanden, dat wordt een zoldering. En daar weer sneeuw op; dan

wordt het huis net zoals op die plaat van de meester. En boven op het dak zetten we de ton, dat wordt dan de schoorsteen.

Rieks en Piet keken elkaar aan. Die Joost had een prachtig plan bedacht, dat moesten ze toegeven. Maar zou dat allemaal wel kunnen?

Rieks was de eerste, die er aan geloofde.

- Ja! schreeuwde hij, prachtig!.... En dan ben ik Heemskerk en jij bent Barendsz!.... Of andersom!.... Dat kan allemaal niets schelen!.... En dan komen er ijsberen en die gaan we schieten!

Piet Spaan klakte met de lippen.

- Tjoe, zei hij.... Laat mij dan maar ijsbeer worden. Dat lijkt me prachtig. Want er kan toch ook maar één Heemskerk en één Barendsz zijn. En Lientje en Antje, dat zijn de scheepsmensen.

- Het scheepsvolk, verbeterde Joost.

- Zeker, smaalde Antje,.... Dat dacht je maar.... Denk je, dat wij ons daarvoor laten gebruiken?

Maar Lientje vond het nog niet zo gek. Ze had eerst nog mevrouw Heemskerk willen zijn, maar toen waren de jongens zo onbedaarlijk begonnen te lachen, dat ze maar gauw bakzeil had gehaald. Ze had zeker weer iets heel doms gezegd.

Rieks Hovinga vond, dat ze nu toch eerst de sneeuwhut moesten afbouwen. Dan konden ze later immers ook nog wel eens kijken, wie Heemskerk, ijsbeer of scheepsvolk zou zijn. 't Zou hem een zorg zijn, wat ze hem maakten.

- Vooruit, jongens, aanpakken!

Met man en macht trokken ze weer aan de arbeid. Oude planken werden onder de sneeuw weggesjord en op de muren gelegd. Grote sneeuwballen werden over de werf gerold en zo zwaar

werden ze, dat ze op den duur alle sneeuw opnamen. Achter elke zware bal kwam een donker spoor, dat de weg tekende, die de bal over de werf had genomen. En nog hadden ze geen sneeuw genoeg voor hun winterpaleis.

Joost keek eens rond om te zien, waar nog goede verse sneeuw lag. Wacht, op dat schuurtje naast een van de loodsen lag nog een hele vracht. Bij het schuurtje stond een oude ladder. En bij de wagen stond nog de bezem, waarmee Vader vanmorgen in de vroegte al een pad had geveegd naar het weggetje.

Hij greep vlug de bezem en in drie sprongen zat hij boven op de oude schuur. Voorzichtig schoof hij nu naar boven tegen de helling op van het schuine dak. Zo deden bergbeklimmers dat ook. Even later liet hij al zware vrachten verse sneeuw op de werf ploffen. Antje en Lientje schoten haastig toe om de nieuwe voorraad te bergen. Maar Piet Spaan dacht opeens aan wat anders. Hij had met zijn onrustige natuur eigenlijk al lang genoeg van dit rustige scheppen en rollen en bouwen. Hij verlangde naar het spel. En hij zag plots een prachtige kans. Dat schuurtje - dat was het schip. Het verlaten schip. Maar in dat schip zat nog van alles, dat ze moesten gebruiken: eten en kleren en materiaal voor de bouw van het huis. Doch vooral: eten.... En nu zat er warempel een ijsbeer boven op het schip te snuffelen naar voedsel.

- Een ijsbeer, jongens! Een ijsbeer op ons schip!.... Schiet hem er af!.... Help!

Hij kneedde snel een aantal witte kogels. En Rieks bukte zich ook al om kogels te kneden. Voordat Joost nog goed begreep, wat er nu eigenlijk ging gebeuren, suisden de witte ballen hem al om de oren.

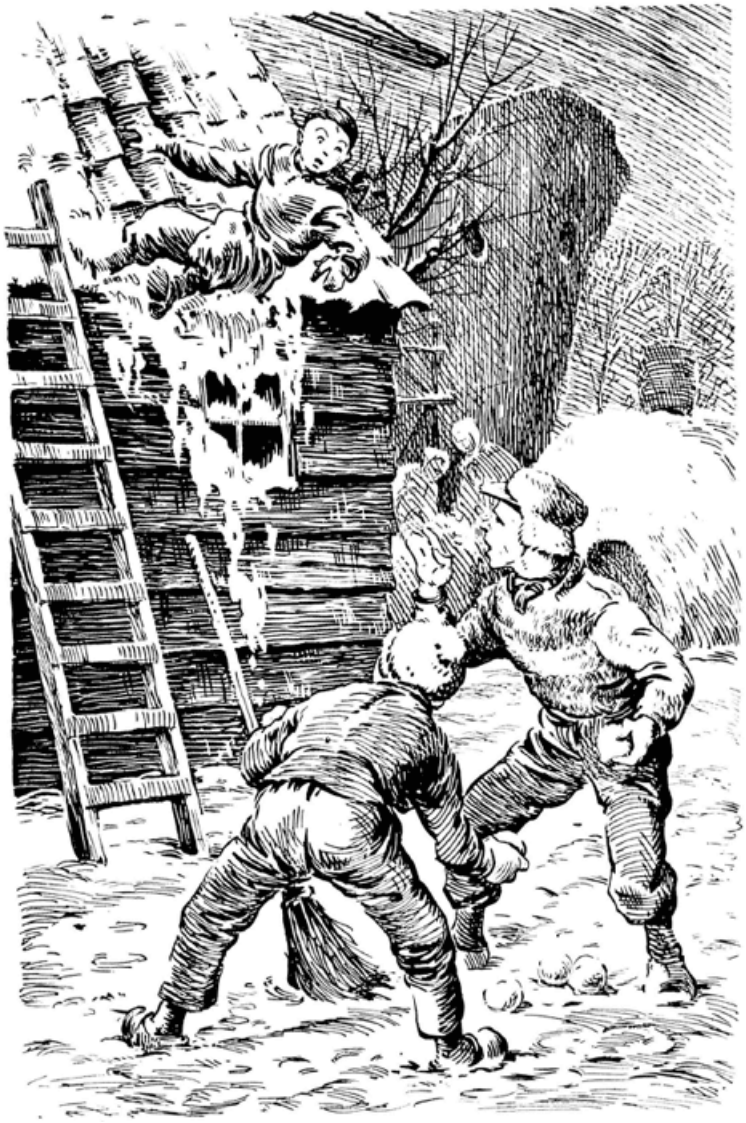

Eerst bleef hij nog in zijn eigen spel: het spel van de bouw van de blokhut.

- Ophouden, mannen!.... Zie je dan niet, dat de poolnacht al haast invalt?

Maar Rieks en Piet wilden van geen ophouden weten. Ze bombardeerden zonder rustpauze de ijsbeer en het schip met een regen van witte kogels. En een van die kogels raakte Joost midden op zijn wang.

Toen werd Joost kwaad.

Hij werd verschrikkelijk kwaad.

Een felle drift steeg in hem op. Wacht, hij zou ze.... Hij zou ze....

Hij greep de bezem. En met een forse zwaai keilde hij de bezem in de richting van de beide aanvallers. Maar hij vergat daarbij één ding. Hij vergat, dat hij op het gladde, schuine dak van het schuurtje stond. Hij maakte, toen de bezem over de werf schoot, van de terugslag een beweging naar rechts, hij maakte een draai naar links, hij begon te glijden, hij gleed door en met wijd open angstogen zag hij, wat er ging gebeuren....

Hij viel....

Hij gilde....

Moeder!....

Hij voelde een vreselijke pijn in zijn lichaam. Hij hoorde verschrikte uitroepen van Rieks en van Piet. Hij hoorde Lientje nog gillen.

Toen werd het stil.

Hij lag bewusteloos op de werf.

4
Naar het ziekenhuis
I

Op de hoek van de werf in het halfdonker stond Piet Spaan. En hij tuurde over de besneeuwde landen in de richting van de stad. En hij luisterde scherp of hij ook de claxon hoorde van een ziekenauto.

Piet Spaan was al zijn blijdschap kwijt. Hij dacht helemaal niet meer aan grapjes en lolletjes. Zijn vriendje was gevallen.... En Joost zijn vader had de G.G.D. opgebeld. Het was vast heel erg, want Joost lag met gesloten ogen. Piet had geprobeerd hem voorzichtig op te lichten en hij had tegen Rieks gezegd: toe dan vent, help me dan toch eens even.... Hij moet toch in de wagen. Maar Rieks had resoluut geantwoord: niks ervan. Iemand, die een ongeluk heeft gehad, die mag je nooit optillen, dat hebben we op school geleerd. Je kunt het van optillen soms veel erger maken.

Nu lag Joost op de werf met een kussen onder zijn hoofd en met een paar dekens over zijn lichaam. Mevrouw van Rijn had zich over hem heengebogen en ze had zijn haar gestreeld en ze had heel zachtjes wat tegen hem gezegd en ze was heel bleek geweest. En daar had Piet bijna de tranen van in de ogen gekregen. Hij was blij geweest, toen Mijnheer had gezegd: Toe Piet.... Kijk jij eens, of de auto er al haast aankomt.

Piet tuurde weer en hij luisterde weer. Hij trok zijn kraag op en hij deed zijn das hoog tegen zijn kin. Hij vond het maar koud nu en hij vond het ook maar wat griezelig in het donker alleen.

Zou het erg zijn met Joost? Hij zou toch niet.... Nee, daar wilde Piet niet aan denken. Er gebeurden zo vaak ongelukken in de stad, elke dag wel een paar. En er viel ook wel vaker een jongen van een dakje of van een schutting.... Daar las je dan van in de krant onder: politieberichten. En dan werden ze meestal naar het ziekenhuis gebracht en dan maakten ze een foto. Ja, waar ze een foto van maakten, dat wist hij niet precies. Van voren of van achteren. Maar ze deden het altijd. Net als van boeven, daar maakten ze ook altijd foto's van... Gek toch eigenlijk, dat je altijd op een foto moest, als je een ongeluk gehad had.

In het ziekenhuis maakten ze je dan weer beter. Daar waren ze knap, daar konden ze bijna alles....

Bijna. Ja, maar niet helemaal.... Er stierven ook mensen in het ziekenhuis. De dood hadden ze nog nooit kunnen overwinnen. Zou Joost?....

Nee, onzin....

Als die ziekenauto nu maar gauw kwam.

Wacht eens.... Hij hoorde wat, heel in de verte. Ja, dat was de claxon van de ziekenauto. 't Was net een klein deuntje, al maar weer datzelfde kleine deuntje, dat al dichterbij kwam. En luister.... Daar had je ook al de donkere sirene van de politiewagen, die kwam er altijd achteraan.

Een brede baan licht streek plots over de velden, zwenkte om de bocht, verdween weer, dook opeens boven de spoorbaan uit en straalde als een dubbele lichtkegel over de sneeuw van het hellingweggetje.

Piet Spaan schoot overeind. Hij was in een paar sprongen bij de wagen.

- Ze komen er aan! schreeuwde hij. En de politiewagen is er ook bij!

- Stil toch, vermaande Rieks.

Ja, stom ook van hem om zo te schreeuwen. Maar de G.G.D. 's avonds in het donker op de werf, dat was ook wel wat bijzonders. Daar kon je haast niet gewoon bij blijven.

* * *

Voorzichtig zwenkte de grote grijze wagen de werf op. En vlak er achter was de ‘blauwe taxi’. Zo noemden de jongens in de stad altijd de politiewagen. Agenten sprongen eruit. Ze tikten even aan hun pet en ze vroegen aan mijnheer Van Rijn, wat er was gebeurd. Dat moest toen allemaal worden opge-

schreven en de namen en meer van die dingen. Toen bogen ze zich over Joost, die al weer bijgekomen was. Ze voelden hier en ze tastten daar en ze vroegen telkens: doet het ook pijn? Toen haalden ze verbandstof uit de auto en een spalk, die ze bogen zo, dat Joost zijn been erin kon rusten.

- We zullen hem maar even meenemen, mijnheer, zei de ene agent tegen Joost zijn vader. In het ziekenhuis kunnen ze alles nog veel beter onderzoeken dan wij hier. We zullen even een brancard halen.

Joost kreunde een beetje, toen ze hem voorzichtig op de draagbaar schoven.

- Moeder, zei Joost zachtjes....

Ja, Moeder was vlak bij hem.

- Ik trek even een andere mantel aan, Joost, zei ze zacht. En dan gaan Vader en ik even met je mee. Wees maar rustig vent.

En zo gebeurde het.

Mevrouw van Dalen, die vlak bij de werf woonde, zou wel even op de kinderen passen.

Daar zwenkte de ziekenauto al weer de weg op, die van de helling leidde naar de straatweg. En over de stille landen klonk op de stille kerstavond de doordringende, zingende melodie van de claxon.

5
Naar het ziekenhuis
II

In de grote wachtkamer van het ziekenhuis zaten Vader en Moeder van Rijn met Joost te wachten. En wachten duurt altijd lang.

Als Joost heel stil lag, had hij niet zoveel pijn meer. Hij keek rond in de grote zaal waar wel honderd mensen en meer konden zijn. Nu waren zij er alleen met nog een jongen van acht jaar, die ook op zo'n karretje was binnen gebracht en die ook met zijn vader en moeder moest wachten.

- Wat heeft hij? vroeg Mevrouw van Rijn.

- Hij heeft onder een auto gezeten, zei de vader. Hij dacht: ik kan er nog net voor langs met mijn fiets. Maar het kon net niet.

- En? vroeg Moeder.

- Eén been gebroken, zei de mijnheer, die nog al graag mocht praten.... En het andere, dat weten we nog niet precies. Dat ziet er niet zo erg mooi uit en vooral daarvoor zijn we nu hier. Ja, mevrouw, je kunt gauw wat hebben. Het verkeer tegenwoordig is om er angstig van te worden. Je moet al heel dankbaar zijn als je na een aanrijding het leven er nog hebt afgebracht.... Er zijn plaatsen in ons land, waar bij elke dodelijke aanrijding de vlag op de politieposten halfstok gaat....

Vader zuchtte en Joost kreunde weer. Hij vond die verhalen helemaal niet zo mooi. Hij dacht maar: ik wou, dat er een zuster kwam. Ik heb zo'n pijn.

- Nu is het kerstavond, zei Vader opeens.

- Ik was het even vergeten, zei Moeder. Nu heb je eigenlijk helemaal geen kerstfeest, arme boy.

Jawel, schudde Joost. Toch wel.

- Vanmorgen in de kerk.... toen we met elkaar zongen.... en toen de dominee zo mooi preekte en toen het orgel zo prachtig speelde, dat je er wel van kon huilen.... toen vond ik juist, dat het echt kerstfeest was.

- Zo is het Joost, knikte Vader. Onthoud dat maar goed. Het échte kerstfeest, dat vier je in de kerk.

Er kwamen zusters door de zaal en er liepen zusters weer weg zonder iets te zeggen.

- Hoeveel zusters zijn hier wel? vroeg Joost.

- Wel vijfhonderd, zei de andere mijnheer. En misschien nog wel meer. Eigenlijk is het hier niet een zieken*huis*. Het is een zieken*stad*. Er kunnen hier wel haast duizend zieken liggen.

Joost wilde juist vragen of er nu haast eens een zuster kwam. En toen stond er opeens een naast zijn karretje en die zei:

- Wilt U maar meekomen?

En ze reed Joost voorzichtig naar de röntgenkamer. Vader ging mee, maar *in* de röntgenkamer mocht ook hij niet.

Joost werd op een bank getild. Een mijnheer draaide aan een knopje en zei, dat de lamp nu brandde; maar Joost kon het nauwelijks zien. De lamp brandde boven zijn benen. Eigenlijk gebeurde er niets.

- Kom ik nu op een foto? vroeg Joost een beetje benauwd.

De mijnheer moest er om lachen.

- Je komt niet op een foto, zei hij.... Maar we maken van je been en van je schouder een foto. Een röntgenfoto. We kijken met dit apparaat dwars door je heen.

- Hee.... lachte Joost even.

- Ja, tòch, zei de mijnheer.... Heeft je vader wel eens een brief gekregen, die hij tegen het licht hield, voordat hij hem open-

sneed? Dat deed je vader als hij bang was, de eigenlijke brief, die in de envelop zat, stuk te zullen snijden. Nu - op net zo'n manier kijken wij door je benen en door je borstkastje heen om te weten, waar het stuk is. We lichten je door en nemen daar een foto van. Gesnapt?

Joost was even zijn verdriet en zijn pijn vergeten. Hij vond het prachtig en hij zou die foto wel eens willen zien.

Hij werd al weer weggereden op zo'n heerlijk licht wagentje door de lange, lange gangen van het grote ziekenhuis.

Kijk - daar was Moeder opeens ook al weer.

Moeder streelde hem eens over zijn bol en ze zei:

- Nu wordt je gewassen en dan moeten ze je even helpen. Zul je een flinke vent zijn?

- Doet het erg pijn? vroeg Joost.

- Het zou erg pijn doen, als ze je zo maar hielpen. Maar dat doen ze gelukkig niet. Ze maken je even in slaap en als je dan wakker wordt, nu, dan is alles al gebeurd en je hebt er niets van gevoeld. Het wassen vond Joost maar knap vervelend en pijnlijk ook. Alleen - die zusters waren toch zo leuk. Ze deden net, of hij een baby was, zo voorzichtig wasten ze hem en ondertussen maakten ze grapjes.

- En nu maar met de lift naar boven, zeiden ze.

En waarlijk, daar ging de hele familie Van Rijn met karretje en Joost incluis in de lift en boven werd hij weer keurig op de gang gereden. Alweer een andere gang en alweer een andere wereld. Joost moest opeens lachen en tegelijk kreeg hij zoveel pijn, dat hem de tranen in de ogen sprongen. Dat zag die ene zuster en die zei, dat hij een rare jongen was. Je lacht met je ene oog en je huilt met je andere, zei ze.

- Ik dacht, zei Joost, toen ze halt hielden, en hij verbeet zijn

pijn. - ik dacht in die lange gang opeens aan dat versje: zo gaat ie goed, zo gaat ie beter, alweer een kilometer....

De zusters schaterden. Prachtig, zeiden ze....

Maar toen zei de ene zuster - en ze keek even een beetje ernstig: - Luister eens, jij bent geen kleuter meer, he?.... Nu dan, je vader en je moeder gaan nu een poosje in die hoek zitten kijken naar dat prachtige aquarium en misschien mag jij daar aanstonds ook nog wel even naar kijken, als je er dan tenminste nog plezier in hebt. Maar eerst moet je even met ons mee. En nu rijd ik je zo meteen in een kamertje, waar alle jongens het prettig vinden. Echt waar.... Of geloof je me niet?

Joost keek even naar de ogen van de zuster. Aan de ogen kon je altijd zien, of iemand jokte of niet. Hij zag een paar prettige, eerlijke ogen en hij zei:

- Ja, ik geloof U.

De zuster had waarlijk niet gejokt. Ze had even gewacht bij een deur en daar had ze hele gekke grote witte sloffen aangetrokken.

- Waarvoor doet U dat nu? wou Joost weten.

- Dat is uit voorzichtigheid, lachte de zuster. Er mag daarginds geen vuiltje komen. Alles moet steriel zijn. Maar wat dat betekent leer je nog wel eens.

In de narcosekamer was het waarlijk knal, vond Joost. Er stonden van die kleine karretjes met allerlei potten en vreemde dingen, waar je wel van alles over zoudt willen vragen.

- Wat gaat U nu doen? vroeg Joost?

- Ik? vroeg de zuster.... Ik ga Joost van Rijn een klein prikje geven.... Ja, zo heet je toch, Joost van Rijn?

- Ja, zei Joost, zo heet ik wel. Maar hoe weet U dat nu? En waarvoor gaat U me een prikje geven?

- Geef me je arm maar eens, zei de zuster.... En vertel me maar eens, waar je woont en waar je op school gaat.

- Ik woon op de helling, zei Joost, op de helling aan de Hunze.... Weet U wel, waar.... weet U wel.... weet.... U.....

Toen werd het zo licht en zo vreemd in zijn hoofd, dat hij niets meer kon bedenken. Hij sliep.

En hij merkte helemaal niet, dat hij in de operatiekamer werd gereden. En dat de chirurg zijn gebroken been ging zetten. En dat zijn gekneusde arm werd verbonden.

Hij werd wakker en hij dacht: ik heb de hele nacht geslapen en waar ben ik nu toch en wat is dat hier alles vreemd.

Vader en Moeder stonden naast hem en ze keken blij.

- Hoe lang heb ik geslapen? vroeg Joost. Is het nu morgen?

- Je hebt een kwartiertje geslapen, zei Mevrouw van Rijn. En nu mag je mee naar huis.

- Bestaat niet, zei Joost.

- Dat je mee naar huis moogt? zei de zuster.... O, best, dan blijf je maar hier. We hebben hier geloof ik duizend bedden....

Maar *dat* bedoelde Joost niet. En toen hij in de taxi zat, kroop hij tegen zijn moeder aan als een kleine jongen, die nooit weer bij haar weg wilde.

Een half uur later lag hij in zijn eigen bed en hij kon het nog haast niet geloven, zoveel was er gebeurd. Het was, of hij wel een week weg geweest was.

- Wel te rusten, boy, zei Vader. Wat een vreemde Kerst, he?

- Wel te rusten, Vader.... En 't was toch een *goede* Kerst. Want weet U.... Ik had wel dood kunnen vallen.... En.... ik heb toch echt wel kerstfeest gevierd.

- Ja, de Here heeft je wonderlijk bewaard. Zo denk ik er ook over, vent. We kunnen alleen maar dankbaar zijn.

6
De kapitein vertelt

- Februari geeft ons al een voorschot, zei Moeder.... We mogen rekenen op tien mooie dagen. Maar zo vroeg heb ik het geloof ik nog nooit mee gemaakt. Weet je wat we doen, Joost? We gaan de stoelen buiten zetten. Je doet je duffel aan en dan gaat het best een poosje. 't Is hier op het volle zuiden en in de windschaduw van de wagen.

Joost was nog steeds thuis van school. Zijn been was nog altijd

in gips. 't Was een mal gezicht, zo'n dik gipsen been, vooral, als hij er mee over de werf strompelde. Hij mocht sinds een week een beetje lopen, maar het viel hem nog niet mee. En al de andere lange uren van de dag zat hij maar in de wagen sommetjes te maken en taallesjes te schrijven.... En aardappelen te schillen voor zijn moeder. Ja, dat had zijn moeder hem geleerd en hij kon het nu al best. De eerste keren had hij zulke grote hakken van de aardappelen afgesneden, dat zijn moeder hem verschrikt het mes uit de handen had genomen. Joost.... nee maar, had ze gezegd.... 't Lijkt wel of je bezig bent varkens te villen.... Zó moet je het doen, heel dun.... Want vlak onder de schil zit juist het beste van de aardappelen.

Hij deed het nu zo dun, dat je door de schilletjes bijna de krant zou kunnen lezen. Vader zei soms plagend: wat zeg je van mijn oudste dochter?.... Dan hief Joost het mes en dreigde: denkt U erom, mijnheer van Rijn.... Er zijn nog altijd koppensnellers op sommige eilanden....

Maar nu kwam Moeder dan met haar voorstel om een poosje buiten in het zonnetje te gaan zitten. En het lachte Joost wel toe om eens een poosje uit de kleine wagen te stappen en in de grote ruimte te gaan leven. In een ogenblik had hij het met Moeder samen klaar gespeeld een aardig zitje in de luwte en in de zon te maken. En daar zat hij nu met een dikke jas aan en een nog dikkere das om aardappeltjes te schillen, alsof zijn hij hele leven niet anders zou doen. Achter zijn rug was het geroffel en geratel van de luchtrevolvers op de huidplaten.... Maar vóór hem waren de wijde landen, nog wel wat kaal en nog wel wat grauw, maar toch al met zo'n heerlijke belofte van het komend voorjaar, dat Joost van louter pleizier een deuntje begon te fluiten. Nog een week - dan mocht hij misschien weer naar school....

En dan nog een week, dan was hij weer een gewone Hollandse jongen, die met zijn kameraden het veld in trok. Ja, nu wilde hij toch echt eens het veld in om salamanders te vangen.... En eens rondscharrelen bij de drie sporen, waar de waterhoentjes hun nesten hadden en waar in de buurt de kieviten hun eieren zouden gaan leggen. Stel je voor, dat hij dit jaar het eerste kievitsei vond.... En dat het dan naar de koningin werd gestuurd. En dat zijn naam dan in alle kranten kwam: *Het eerste kievitsei werd heden gevonden door een schooljongen uit Groningen, Joost van Rijn....*

Er kwam een auto van de spoorkruising aanzoemen en die auto reed me daar in één keer Joost zijn mooie dromen aan stukken. Hij dacht niet meer aan kievitseieren en aan waterhoentjes en aan een naam in de krant. Hij tuurde scherp of hij zo vanuit de verte ook kon ontdekken, wat van een wagen dat was, een Mercedes of een Austin of een.... O, hij zag het al. Het was een nieuwe Chevrolet. Of toch niet.... Hij kende wel dertig verschillende soorten wagens. En als zijn moeder soms vroeg: Jongen, waar zie je dat aan, ik snap er niets van - dan zei hij altijd: Dat zie je nergens aan, Moeder. Dat wéét je....

Zo wist hij nu ook, dat deze auto werkelijk was, wat hij had gedacht: een Chevrolet.

Er sprong een mijnheer uit de wagen. Een stevige mijnheer met een zware jekker aan en een alpino op. Hij kwam recht op Joost af en hij vroeg:

- Jongeman, vertel me eens, waar mijnheer Van Rijn hier ergens uithangt.

Joost wilde haast antwoorden: Mijnheer van Rijn is mijn vader en die hangt nergens uit. Maar dat durfde hij toch niet te zeggen.

- Vader is op de werf, mijnheer, zei hij.... Maar ik weet niet precies waar.... Zal ik met U meegaan?

- Niet nodig, boy, klonk opeens Vaders stem.... Hier ben ik al.... Dag mijnheer Salomons. U wilt zeker naar uw schip.... Ja, Joost.... Dit is de kapitein van de ‘Zeemeeuw’.

Joost bloosde van schrik en van blijdschap. De kapitein van de ‘Zeemeeuw’. Die kwam naar zijn schip kijken.... En die....

- Moeder, heb je aanstonds een kop koffie voor ons! riep Vader naar binnen.... We gaan even naar het schip! U drinkt toch wel een kop koffie met ons, mijnheer Salomons?

- Altijd, lachte de kapitein van de ‘Zeemeeuw’.

En toen....

Toen zat Joost weer heel alleen aardappelen te schillen maar hij schilde niet. Hij zat met een mesje in zijn ene hand en met een halfgeschilde aardappel in zijn andere hand en hij keek als een vent, die niet tot tien kan tellen.... Maar lang duurde dit niet.... Hij strompelde overeind, hij struikelde haast over de spelende tweeling en hij klom hinke-stap, hinke-stap in de wagen.

- Hebt U 't gehoord, Moeder? Dat was de kapitein van de ‘Zeemeeuw’. En hij komt bij ons koffiedrinken.... En die is nu de baas van dat hele schip.... En die heeft overal al gevaren. Natuurlijk, dat begrijpt U toch.... En ik wil hem eens vragen.... - Jongen, lachte zijn moeder, wat doe je toch druk. 't Is net, of de koningin bij ons op bezoek komt.

- Nou, vond Joost.... 't Is ook maar geen kleinigheid. De kapitein van de ‘Zeemeeuw’, dat is ook haast een koning.... Ze zeggen toch altijd: hij is koning op zijn schip.

* * *

En daar zat nu de kapitein van de ‘Zeemeeuw’ rustig zijn kopje koffie te drinken. In de luwte van de wagen en in de stille koestering van de milde februarizon. Joost schilde gedwee zijn aardappelen en luisterde naar wat er gezegd werd. Maar in zijn borst was een heel groot en trots gevoel. En zo tussen het schillen door keek hij zo voor en na even stil naar die mijnheer, die bij zijn vader op bezoek was en die er net zo uitzag als alle andere mijnheren, die wel eens bij hen op bezoek waren geweest. Kapitein Salomons was niet groot, hij was ook niet klein. Hij zag er niet bang uit, maar hij had toch ook geen gezicht om er bang van te worden. Hij had niet een commandostem en hij had ook geen commando-ogen.... Eigenlijk was hij een heel gewone man,

waar je net zo mee kon praten als met alle andere mensen. Maar ondertussen was hij toch maar even de baas van die prachtige ‘Zeemeeuw’, dat prachtige schip, dat elke dag meer begon te blinken en te glanzen en dat met een paar maanden als een trotse vogel over de zeeën zou varen, over de Noordzee en door de Botnische Golf en naar de Golf van Riga.

Joost zou wel van alles willen vragen. Hij zou willen vragen: hebt U wel eens storm gehad, Mijnheer? Is het mooi in de fjorden? Is zo'n schip als de ‘Zeemeeuw’ wel groot genoeg voor zo'n grote Noordzee? En hoe weet U nu altijd de weg zo precies in het donker? Hebt U misschien radar aan boord? En hebt U wel eens een aanvaring gehad en hebt U wel eens schipbreuk geleden? Is dat niet griezelig, als het zo mistig is?.... Gaat U met de ‘Zeemeeuw’ over een paar maanden echt zo maar naar Londen en naar Oslo en naar Helsinki?....

Ja, Joost zou wel duizend vragen willen stellen.

Doch hij vroeg er geen een.

Want hij durfde niet.

Maar Joost had gelukkig ook nog een moeder. En die durfde wel. Het was net, of Joost een radiostationnetje was en zijn moeder een ontvangstoestelletje. Het was net, of Joost Hilversum I was of Hilversum II en dat zijn moeder de radio thuis was, die zo maar alles opving, wat hij in zijn gedachten uitzond, zonder dat iemand anders er iets van bemerkte. Want toen Moeder nog eens weer een kopje koffie had ingeschonken zei ze:

- Mijnheer Salomons, U moet me nu toch eens wat vertellen.... Ja, of hebt U erge haast?

- Helemaal niet, Mevrouw....

- Nu.... weet U, wat ik nu denk, als ik zo'n schip in het water zie liggen? Dan denk ik: hier aan de werf lijkt het een heel groot

schip, want het steekt hoog boven de wal uit. Maar als het nu geladen is en U vaart er het zeegat mee uit, is dat niet wat griezelig? Vijfhonderd ton, hoe groot is Uw schip?.... En als er dan storm komt, breekt het dan niet middendoor?.... Vaart U nu zo naar Londen of naar Oslo?.... En hoe vindt U daar nu overal de weg?.... U hebt natuurlijk ook wel met mist gevaren. Is dat niet gevaarlijk met al die andere schepen op die drukke Noordzee? Ik zou me geloof ik geen raad weten van angst als ik dat meemaakte.

Mijnheer Salomons trok eens even aan zijn sigaar en hij kreeg heel kleine lachrimpeltjes om zijn ogen en om zijn mond. Hij zei: - Die landmensen, Mevrouw van Rijn.... O, die landmensen.... Ze begrijpen er toch ook nog niet veel van. U durft toch ook wel in een auto naar Amsterdam te rijden en U gaat toch ook wel in de stad boodschappen doen en U steekt tienmaal een gevaarlijk punt over.

- Ja, zei Moeder.... Dat zegt U nu van die landmensen. Maar U moet niet vergeten, dat wij bij het water zijn groot geworden. We komen uit Rotterdam. Maar de schepen, die je daar zag, die waren tien en honderd keer zo groot als Uw ‘Zeemeeuw’. Ik vind de ‘Zeemeeuw’ een prachtig schip, maar om er de zee mee over te varen - nee, hoor.... Daar krijgen ze me nog zo maar niet voor.

Mijnheer Salomons schudde nog eens zijn hoofd. En toen begon hij te vertellen. Van vroeger en van nu. Van storm en van mist. En van een aanvaring in de mist. Van Londen-bridge en van de Oslohaven.

En Joost luisterde, of hij tien oren had in plaats van twee.

* * *

U vindt een schip van vijfhonderd ton eigenlijk te klein. Och, ik kan me dat best begrijpen. Er zijn trouwens ook wel coasters van duizend ton. Maar mijn vader voer ook en mijn grootvader ook. Want de Salomonsen zijn zeevaarders door de eeuwen heen. Nu, mijn vader voer nog op een zeilschip. Die had je nog wel zo voor 1925. En het waren mooie schuiten.

Daar zat muziek in zo'n schip als de wind door het tuig floot en als de meeuwen om de zeilen wiekten. Mijn vader had een schip van 150 ton. Daarmee kon hij door al de Nederlandse binnenwateren varen. Maar in de zomermaanden ging hij er vrolijk mee naar Portugal en naar Griekenland.

Ja, daar hoort U raar van op. En dan moet U bedenken, dat er toen nog geen enkel schip was met radio of met radar aan boord. Dat kenden we toen nog niet zo. En van het echolood was ook nog geen sprake.

- Wat is dat, het echolood? vroeg Joost.

Mijnheer Salomons keek even op en hij tipte de as van zijn sigaar. Joost boog zich gauw over zijn aardappelen.... Zou Vader het erg vinden, dat hij zo maar door het verhaal van de kapitein heen sprak?

- Ja, zei mijnheer Salomons, hoe moet ik je dat nu vertellen. Weet je wat radio is?

Joost keek verbaasd op. Natuurlijk wist hij dat. Welke jongen wist nu niet, wat radio was.

- Ja, zei mijnheer Salomons, de radio, die ken je. Dat wil zeggen: je dènkt, dat je die kent. Doch als je eens zou moeten vertellen, wat de radio nu eigenlijk is, dan zou je dat, denk ik zo, nog niet meevallen. Maar goed, de radio, daar weet je iets van. De radio, daar hoor je mee. De radio, dat is *het oor* van de zeeman. Daar hoort hij mee, wat er op het land gebeurt over de zeeën heen.

En hij kan er zelfs door gewaar worden, waar hij precies ligt met zijn schip. De radar, daar kan hij mee zien. De radar - dat is zijn *oog*. Op een scherm komen er lichte vlekken en punten en strepen.... Dat zijn dan de schepen, die op de zee varen. Zo weet hij precies, als hij vaart in de mist, waar het gevaar hem bedreigt van een aanvaring. Nu, en het echolood - dat is zijn automatisch peillood. Hij meet er de diepte mee van het water, waar hij vaart. Elk ogenblik kan hij van een prachtig instrument, dat hij bij de stuurkast heeft, aflezen, hoeveel voet water er onder zijn schip staat.

Maar.... vertel jij mij nu ook eens wat?

Wat is een voet en waarvoor moet een zeeman weten, hoeveel water er onder zijn schip staat?

- O.... stotterde Joost.... een voet.... een voet.... ja,.... een voet, dat is.... e.... dat is.... Ja, de meester heeft het laatst nog verteld.

Hij keek even naar zijn vader. Die gaf hem een bemoedigend knikje.

- Dat is dertig centimeter geloof ik, zei Joost snel.

- Prachtig, zei de kapitein.

- En als ze weten, hoeveel water er onder het schip staat, zei Joost, dan weten ze precies, wanneer ze zullen stranden.

Tegelijk begonnen de kapitein en Vader en Moeder te schateren. Joost begreep er niets van. Was zijn antwoord nu zo dom?

- 't Is best, zei mijnheer Salomons.... 't Is heel best zelfs. Alleen - het gaat er met het peillood om, dat we zullen weten, wanneer we *niet* zullen stranden. Snap je? Want stranden, dat vinden de meeste zeelui nu niet bepaald een aangename bezigheid. Daarom gaan ze dus snel naar dieper water.

Maar.... ik zou, ik zou nog iets vertellen van de zeewaardigheid van zo'n schip als de ‘Zeemeeuw’.

Weet U wel, Mevrouw, dat U met zo'n flinke coaster tegenwoordig naar Nieuw Guinea kunt varen? Ja, echt.... En mijn broer heeft familie in Canada. Van de zomer hoopt hij de Atlantische Oceaan over te steken naar Halifax en dan over de grote Canadese meren met een lading uit Engeland. Zo kan hij dan meteen zijn familie eens goeiendag gaan zeggen.

Joost wipte even van zijn stoel om over de werf heen de ‘Zeemeeuw’ te zien liggen. Een mooi schip, een groot schip ook als je het zo aan de kade zag liggen in de smalle Hunze. Maar als het zou gaan varen op de Noordzee, op de Atlantische Oceaan, wat zou die forse ‘Zeemeeuw’ dan een klein notedopje worden.

Hij vroeg het aan mijnheer Salomons.

- Is zo'n schip nu op die grote zee niet heel klein, mijnheer? En.... enne.... vindt U dat niet erg, als er storm opkomt? Hebt U wel eens een keer storm meegemaakt?

Hij begreep meteen, dat hij weer iets doms had gezegd. Stel je voor - een zeeman, die nog nooit storm zou hebben meegemaakt. Maar toch - als je zo'n rustig schip stil zag liggen en je hoorde zo'n vriendelijke kapitein zo rustig vertellen, dan kon je je haast niet voorstellen, dat die twee samen zulke grote avonturen zouden gaan beleven als stormen en noodweer in pikzwarte nachten.

- Er zijn wel zeelui, die vaak bang zijn, zei mijnheer Salomons. Zeelui, die altijd weer met een beetje angst aan boord gaan, als ze een nieuwe reis beginnen. Maar meestal is dat toch niet zo. Kijk, je raakt langzamerhand vertrouwd met het gevaar. En een Christen weet, dat hij altijd in de hand des Heren is. Dat zegt hij niet alleen thuis, als hij bij moeder de vrouw zijn pijpje rookt.

Dat beléékft hij ook, als hij in nood is.... Een paar weken geleden zaten we met mijn ander schip op de Doggersbank. We hadden al begrepen, dat er storm op til was, maar we zagen geen kans om een haven te zoeken, voordat de bui losbarstte.... Kijk, als je dat meemaakt, als je de golven ziet komen torenhoog, als je schip dan eens pal met de neus naar beneden wijst en even later over de golven rijdt als een steigerend paard, dan weet je je zo nietig als een stofje en als een overstuivende druppel water. De zee was woest en de grondzeeën braken bijna de bodem van de coaster. Soms kwam er zoveel geweld van water van een overstortende zee, dat we van het schip vanuit de stuurhut niets meer zagen: geen mast, geen voordek, niets. Dan denk je: nu breekt het schip, nu gebeurt het....

Achtenveertig uren hebben we op de Doggersbank in die vreselijke storm gezeten. En we konden met geen middel er afkomen. Dat is een lange tijd, als je in nood zit - acht en veertig uur. Juist op de Doggersbank zijn die grondzeeën zo gevaarlijk. En het wonderlijke was - toen we maar van die Doggersbank af waren, was het weer tamelijk rustig en we hebben geen last meer gehad. Dáár was het noodweer het ergst geweest.

Ja, zo is het zeemansleven.

Kapitein Salomons streek een lucifer aan om zijn sigaar wat nieuw vuur te geven. Joost keek naar hem alsof hij een mens was uit een andere wereld. De meester had wel eens verteld op school van Dorus Rijkers en van de helden der zee. Nu zat daar een echte zeeman, die ook van alles had beleefd, heel rustig op een stille morgen bij hen in huis - ja, want het was hier toch eigenlijk net zo goed als bij hen in huis - zijn avonturen te vertellen.

- Gelukkig, zei kapitein Salomons, is het niet altijd storm en

noodweer, als we varen. O, nee. Bij lange niet. Een stille avond op het sloependek als de zee zo vlak is als een spiegel en als je dan rustig je sigaartje rookt en de kok brengt je je bakje koffie - dat is zo mooi, dat kun je nooit vertellen, hoe mooi of dat wel is. Je hoort dan niets dan het tjoeken van de motor en dan het krijsen van de meeuwen en je gaat misschien eens een liedje zingen of een mooie psalm, omdat je zo blij bent en zo stil.

- Maar mist is ook stil, viel Joost weer in, die langzamerhand moed begon te krijgen.... En dàt is toch gevaarlijk.

- Daar zal ik je nog één verhaaltje van vertellen, zei mijnheer Salomons. En dan moet ik gauw weer naar huis.

We voeren op de Schelde vlak bij Antwerpen en de mist was zo dicht als een pot. Radar hadden we niet aan boord; dat was er toen nog niet en dat hebben trouwens ook lang alle coasters niet. We hadden, zo als dat behoort, een mannetje voor op de plecht staan om uit te kijken. Elke minuut gaf onze fluit een flinke stoot geluid en algedurig hoorden we, dan van hier, dan van ginds ook van die dreigende misttonen van andere schepen. Maar we zagen, hoe we ook tuurden, niets.... Alleen maar luisteren, voorzichtig varen en luisteren.... We voeren niet meer dan vijf mijl.... Dat is de snelheid van zo ongeveer negen kilometer per uur. Je kunt, als je wilt, er tegen lopen.

Toen, plots.... Daar doemde iets op uit de mist We voelden een flinke stoot in de flank en meteen was het gevaar ook al weer voorbij, verdwenen in de grauwe mist. Het was de Harwichboot, die ons had aangevaren. Die voer heel wat sneller, dan wij. Wij stoppen, dat snapt U. Onze flank aan stuurboord was opgerold als een harmonika.

- Dat was gemeen, vond Joost en hij wond zich al op. Zo'n grote

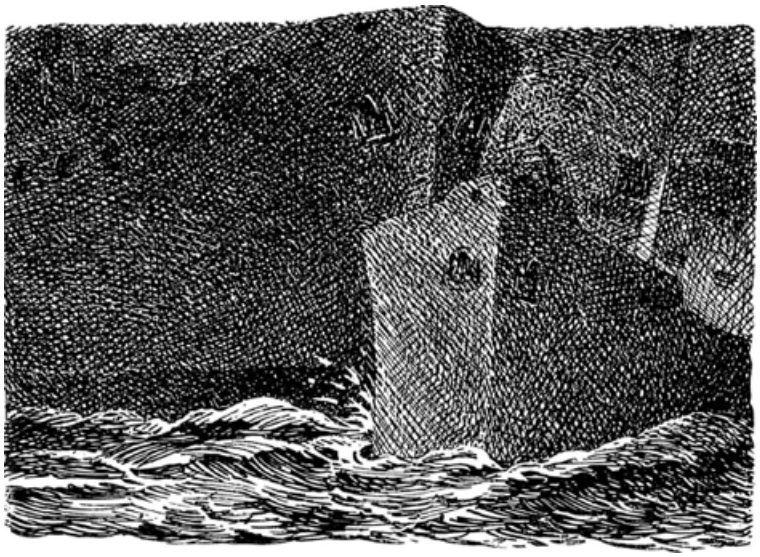

Harwichboot tegen zo'n kleine coaster en dan ook nog gauw er van door gaan.

- Kalm, kameraad.... De Harwich-maatschappij heeft alle schade betaald. En die scha liep in de duizenden, dat snap je. We hebben in Hansweert het schip op het droge laten zetten en later is de ‘Alida’ in de Rüpel bij Antwerpen gedokt en gerepareerd.

- Ik wou wel eens mee, zuchtte Joost, als het tenminste niet al te hard ging stormen.

Kapitein Salomons was opgestaan. Hij tikte Joost op zijn schouder en hij zei:

- Zorg eerst maar, dat je weer een vlugge *landrot* wordt. Wie weet, word je later niet een first class zeeman.

Joost zuchtte van geluk.

En toen hij de Chevrolet zag wegschieten in de richting van de

drie sporen, kneep hij zijn ogen half dicht. En het was of hij de zee zag, wijd en breed met coasters en een Harwichboot, een zee met wiegende golven en lokkende schuimkoppen.

Zo'n kapitein, die had nog eens wat beleefd.... Die had de wèreld beleefd. Als hij geen vliegenier werd, dan werd hij vast en zeker kapitein van een coaster.

7
Mei in de wei

Het was lente.

Niet alleen op de kalender.

Maar ook in de natuur.

Joost en Lientje waren al wakker voor dag en dauw. Ze wilden maar het liefst zo vroeg mogelijk eten om ook maar zo vroeg mogelijk naar school te kunnen gaan. Het schoolpad was hun in de winter wel eens lang gevallen en het was dikwijls niet prettig geweest, het vier maal op een dag te moeten lopen. Gure winden en kille dampen, hagel en sneeuwbuien - alles hadden ze meegemaakt. En Moeder had wel eens gezegd: 't Is haast te ver. Jullie moesten maar op school overblijven. Dan behoef je de reis maar twee keer op een dag te maken.... Maar daar hadden ze toch niet van willen weten, de twee. En elke morgen even dapper waren ze weer het smalle paadje gegaan door de landen en langs de sloten, het paadje dat halverwege de drie sporen kruiste.

Maar nu was het heerlijk, om naar school te gaan. Ja, het was zo feestelijk en zo verleidelijk, dat ze gevaar liepen, te laat op school te komen. In de sloten kon je de stekelbaarsjes in troepjes zien

voorbijschieten. Een enkele keer hadden ze na lang en geduldig turen op de bodem van een der bredere sloten een salamander zich traag zien bewegen. Joost had er nu al een in een grote stopfles, nog wel een koningssalamander met een prachtige kam op zijn rug en een oranje buik met zwarte stippen. En eens hadden ze zelfs een snoek zien staan. Lientje had eerst gedacht, dat het een stok was, die daar in het water dreef. Maar Joost had op school van snoeken horen vertellen en hij had er een prachtige plaat van gezien. Hij had direct zo'n gevoel gehad: dit kon wel eens een snoek zijn.

En het was een snoek geweest, een echte. Doodstil stond hij in het water, alsof hij bevroren was. Maar toen Joost per ongeluk een beweging had gemaakt met zijn voet, waardoor een kluitje modder uit de wal was losgeschoten, was de snoek.... pffft.... weg geweest. Zo snel was hij weggeschoten, dat de beide kinderen elkaar verbaasd hadden aangekeken alsof ze wilden zeggen: nee, heb je nu ooit.

Lientje had het ook gezegd: nee, heb je nou ooit!.... En daarop waren ze tegelijk in een schaterlach uitgebarsten omdat ze precies tegelijk wisten: dat zei tante Marie in Zuidlaren altijd. Weet je nog wel?....

In de lucht boven de groenende landen hingen elke morgen de leeuweriken te zingen. Joost had het nooit geweten. Voor hem was elk vogeltje een vogeltje geweest, een musje of een vinkje. Een gewoon vogeltje was een musje, een vogeltje, dat mooi van kleur was of dat mooi zong, wel, dat was zoiets als een vinkje. Doch Piet Spaan had hem wel wijzer gemaakt. Die Piet scheen alle vogels op de hele wereld te kennen. En nu hoorde Joost de leeuwerik altijd, als hij liep langs het schoolpad. En hij kende de kieviten met hun stevige kuif en met hun vaste stap door de

wei. Hij lette op de kwikstaartjes en op de grutto's en hij had zelfs al eens een koekoek van dichtbij gezien. En vanmiddag....

Vanmiddag zou hij met Piet en met Rieks de weilanden door, de polsstok mee, om kievitseieren te zoeken en eendeëieren.

* * *

Ze begonnen hun tocht bij de sloot, waarlangs ze elke dag naar school gingen. Piet had de polsstok meegenomen, die ze op de boerderij voor en na gebruikten, als ze het land introkken. En hij leerde Joost allereerst de goede greep naar de stok.

- Je doet het verkeerd, mijnheertje uit Rotterdam. Je moet beide handen op de stok leggen. Kijk zo.... Want anders breek je niet de pols*stok*, maar je breekt je *eigen* pols als je springt.

Hij greep de polsstok in de bovengreep en hij zweefde zonder aanloop naar de overkant als een veertje.

- Nu jij! riep Piet.

En hij zette de stok in de sloot en gaf hem een zo stevige drukker, dat hij werkelijk de kant bereikte, waar Joost stond.

Maar Joost vond het griezelig om zo de stok vast te houden. Hij zette zich af, hij trok meteen zijn been weer terug. Hij plaatste de stok een paar meter verder en hij probeerde opnieuw. Maar hij durfde niet. Het *leek* zo vreselijk gemakkelijk, wat Piet had gedaan. Maar 't was niet gemakkelijk. Je moest omhoog springen en je dacht: ik spring midden in het water. En daar had hij nu nog niet zo erg veel zin in.

- Opschieten! riep Rieks, die het begon te vervelen.... Toe, jô, we moeten verder! Onze hele middag gaat heen met jouw gezanik!

- Wees niet zo'n kakkerlak! schreeuwde Piet van de overkant.

Je komt er altijd, droog of nat. Als je in de sloot springt, duik ik er je wel weer uit. Alla, vooruit!....

Nòg weifelde Joost. Weer trok hij de stok uit de sloot, weer probeerde hij het een paar meter verder.

Toen liep bij Rieks Hovenga de maat over. En hij schreeuwde nijdig een woord, waar Joost en Piet erg van schrokken.

- Je vloekt, zei Joost.

- Je kletst, nijdigde Rieks, je weet niet eens, wat vloeken is. Maar nu trokken Piet en Joost gelijk op. Ze hadden het vreselijke woord gehoord. Ze wisten, dat Rieks niet naar de kerk ging en hij ging ook niet naar hun school. Maar vloeken hadden ze van hem nog nooit gehoord.

- Je vloekt niet alleen, zei Joost en hij wond zich op, maar je liegt ook nog. Zeg dat nog eens, dat je niet gevloekt hebt.

- Ik heb niet gevloekt, gromde Rieks.... En als je nog meer praatjes hebt, dan wil ik niet eens meer met je mee.

- En als jij nog weer vloekt, dan wil ik niet eens weer met je spelen, zei Joost.

Toen had Rieks er genoeg van.

- Vrome kwezels zijn jullie, schamperde hij.... Ik ga liever maar weer terug. Dacht je, dat ik naar jullie praatjes wil luisteren.

En hij deed, wat hij zei. Hij ging terug. En hij liet de twee vriendjes met de polsstok alleen verder trekken.

Joost en Piet keken elkaar aan. Eigenlijk wisten ze niet goed, wat ze er mee moesten. Rieks was altijd een goede vriend geweest. Maar dit ging toch niet. Vloeken, dat was het ergste wat je kon doen. En als Rieks vloekte en hij begon er ook nog om te liegen, nou.... hoe kon je dan nog fijn met elkaar de landen intrekken....

Ondertussen stond Joost nog steeds met de polsstok in zijn hand aan de ene kant van de sloot en Piet Spaan stond zonder polsstok aan de andere kant. Dat kon toch ook zo niet blijven. En doordat ze zo ver van elkaar waren, ging het praten over Rieks helemaal niet vlot.

- Spring nu dan eindelijk eens, vond Piet.

Toen greep Joost al zijn moed bijeen. Hij nam een aanloop, hij stootte de stok in het water, maar veel te ver. Hij nam een sprong, maar veel te wild en helemaal scheef. Hij liet zijn lichaam hangen aan de stok, van springen was eigenlijk geen sprake. Net op het kantje kwam hij over de sloot. Zijn ene schoen hoosde nog een gulp water. Maar hij was er.

- Piet! schreeuwde hij nog.

- Je leeft nog, lachte Piet en hij trok zijn kameraad op het droge. Trek maar gauw je ene schoen uit. Je zult wel klets zijn.... Maar dat mag niet hinderen. Nog een paar van zulke sprongen en je wordt een flinke vent.

Voorzichtig peuterde Joost zijn veter los en hij wrong zijn kous uit.

- In je zak stoppen, raadde Piet.... Anders verlies je ze nog ook....

Ja, dat zou Joost dan maar doen.

Dervervelende geschiedenis met Rieks raakte door deze belevenis al weer wat op de achtergrond en het avontuur lokte opnieuw. Ze trokken nu dieper de landen in. Kieviten riepen hun eigen naam, de grutto's deden hetzelfde. En heel ver weg hoorden ze de koekoek roepen tegen zijn echo.

- Nou niet meer praten, fluisterde Piet. En geef mij die polsstok maar. Je zwaait er te veel mee. Dat maakt de vogels schuw.... Je moet rustig langs de walkant lopen. Zie je, dat de

grond hier vol is van gaten van koeiepoten? Nu, daar vind je vaak de nesten. Maar als je niet heel erg oppast, dan loop je er aan voorbij....

Joost liep al op zijn tenen. Hij wilde nu precies doen, wat Piet zei. Het eerste kievitsei was al lang gevonden. Ergens in Friesland natuurlijk. Ja, daar schenen de eieren maar voor het opscheppen te liggen.

Eigenlijk mochten ze niet eens meer naar eieren zoeken. Dat stond in de wet, had Piet gezegd. Tot 19 april was het zoeken vrij. Na die tijd moest je de vogels met rust laten om te kunnen broeden. Maar als je alleen maar deed, wat mocht, nou dan kon je altijd wel thuis blijven. 't Was trouwens ook nog maar een paar dagen na de negentiende april. Niemand zou nu nog op hen letten. Wie had nu belang bij een paar jongens, die niets anders deden, dan een paar eieren zoeken.

- Pssst.... waarschuwde plots Piet.... Stil.... Wegduiken. Ik zie een wijfje opvliegen, daar op dat andere stuk land.... Kom hier...., kruip achter me aan.... Ja, zo, achter dat hek. Ze gingen op de hurken door de onderwal tot ze konden wegschuilen achter een oud scheef gezakt hek, dat twee stukken land van elkaar scheidde.

- Zie je 't? fluisterde Piet.... Dat is een wijfje....

Joost zag een vogel met een mooie kuif op de kop. De kraag was wit, de buik was ook wit.... De rest was prachtig donker getint. Het beest liep een eindje, vloog toen op....

- Zie je eieren? vroeg Joost.

Hij zat in spanning als een echte jager, die op zijn prooi loert. Het liefst was hij maar weer gauw over het hek gesprongen om zijn kans waar te nemen. Maar Piet zei zo dringend: niet doen, jô...., dat hij toch niet de moed had om van zijn plaats te komen.

- Kijk eens, fluisterde Piet plots, daar ginds in de wei is wat te doen.... Daar komen allemaal vogels aanfladderen en ze lijken nijdig te zijn. Het zijn kieviten geloof ik.... En ik zie ook grutto's.

Joost loerde door de spleten van het hek. En waarlijk, een fladderende troep vogels kwam op hen toe, luid krijsend en wiekend. Soms dook er een naar beneden om naar iets te pikken. Maar waar het beest naar pikte, dat begrepen de jongens niet.

De kievit, die vlak bij hen zopas was opgevlogen, was ondertussen weergekeerd en het mannetje stond nu naast het wijfje. Zij hadden blijkbaar ook de naderende troep krijsende vogels op-

gemerkt en ze schenen op alles te zijn voorbereid. Met kievitenmoed zouden ze hun nest gaan verdedigen tegen elke aanval. Opeens schoot Piet Spaan recht overeind, dook ook meteen weer weg.... Hij stotterde bijna van opwinding.

- Kijk.... de.... daar.... Zie je?.... Toe, daar.... Een wezel.... dwars door het gras.... Die komt naar ons toe.... De vogels zijn woedend, ze willen hem aanvallen....

Ja, door het gras kwam een klein slank en bruin wezentje snel nader. Soms beet het lenige dier nijdig naar een vleugel, die te dicht bij kwam. Dan schoot het weer als een kleine slang naar voren. Het beestje kwam recht op het hek af, waarachter de jongens zaten weggedoken; en de kieviten in hun buurt begonnen ook al met de vleugels te wieken en de snavels te sperren.

Piet Spaan had lang gewacht. Maar nu vond hij, dat zijn kans gekomen was en dat hij iets moest doen. Hij greep de polsstok, duikelde over het hek en sprong naar voren.

- Pas op, jo! schreeuwde Joost.... Wezels bijten zich vast aan je hand!....

Maar Piet was niet te houden. Hij rende op het kleine roofdier af, sloeg met zijn zware stok verwoed naar de nijdige tanden van het fel blazende beestje. Het wezeltje zag zich opnieuw bedreigd en daaraan had het goed gezien. Verwoed beet het naar de stok, maar dat zou toch weinig baten. Als Piet toesloeg, was het met hem gedaan. Zo ver kwam het echter niet. Want juist, toen Piet zich afzette voor een rake slag, struikelde hij over een steen, die in het land lag.... Joost schoot toe, om zijn vriend te helpen.

Toen ze weer naast elkaar stonden, was de wezel verdwenen.... Beduusd keken de beide jongens om zich heen. Waar was het beestje zo gauw gebleven?

- Daar gaat ie! schreeuwde Piet.... Hij rent.... hij rent achter een muis!.... Zie je dat?.... Zie je dat?.... Wacht, ik zal!....

Maar Piet zou niets. Het was niet meer nodig en hij kreeg niet meer de kans. De muis was in zijn doodsangst in de sloot gesprongen en de wezel, in zijn wild verlangen het beestje te vangen, sprong zijn buit na.

Ademloos keken de jongens toe. Zoiets spannends hadden ze nog nooit meegemaakt. Het was een jachtavontuur uit de rimboe. Ja, zoiets was het.

Ze zagen het muisje rennen aan de overkant van de sloot. Plots verdween het opgejaagde beestje in een gaatje zo klein, dat je het haast met het blote oog niet kon zien. De wezel schoot voorbij, golfde door het gras en alleen aan die golving kon je zien, waar het dier was. Nog steeds volgden hem de woedende vogels, die in hem een gevaarlijke bedreiging zagen voor hun nesten.

- He, zuchtte Joost, dat was nog eens even spannend.

- Nou en of, vond Piet.... Maar.... waar is mijn polsstok? Ah, daar ligt ie....

Hij wilde de polsstok oprapen - toen zag hij opeens vlak voor zijn voeten het verlaten kievitsnest met vier prachtige gevlekte puntige eieren. Hij viel pardoes op zijn knieën bij het verlaten kuiltje en Joost lag meteen op zijn knieën naast hem. En geen van beiden letten ze op het gewiek en het angstig gekievit van het mannetje en van het wijfje. Ze zagen alleen maar de buit. Vier eieren, voor elk van hen twee.

- Onder mijn blouse, zei Piet.... Nee, jij niet met je vingers eraan.... Jij hebt er geen verstand van. Zo moet je dat doen, zie je. Heel voorzichtig.

En waarlijk heel voorzichtig borg de onbesuisde Piet Spaan de gave eieren onder zijn blouse en nog voorzichtiger richtte hij zich op. Joost greep de pols en samen tuurden ze in het rond om de snelste en de veiligste weg te vinden naar huis. Maar veel leverde dit zoeken en turen niet op. Er was maar één weg. De weg over de sloot.

- Jij maar eerst, commandeerde Piet.... Ik kom wel achter je aan.

Joost durfde niet weer te aarzelen. En het was ook net, of de prachtige vangst hem moedig maakte. Hij sprong met zoveel geweld, dat hij veel verder terecht kwam dan nodig was, zodat hij haast nog weer terug duikelde. En Piet zweefde als een geboren polsstokspringer achter hem aan.

Als fiere jagers stapten ze nu over de weg. Ze lachten en ze praatten en ze vertelden elkaar nog eens weer hun jachtavonturen. Die avonturen groeiden bij elke stap en bij elk woord uit. Kerels waren ze geweest en voor niets hadden ze vrees gehad. En kwaad dat die beesten tegen hen waren uitgevallen!....

Zag je, hoe die ene kievit me bijna mijn ogen uitpikte?.... En die wezel, zag je, hoe hij zich haast vastbeet aan mijn arm?.... Aan de krijsende kieviten achter hen dacht geen van beide. En op hun naaste omgeving letten ze ook geen van beiden.

Als ze dat wel hadden gedaan, dan hadden ze gezien, hoe vanaf de hoofdweg, die dwars door de landen voerde, een agent van politie hun weggetje was opgefietst. Dan hadden ze geweten, dat hij nu precies in de bocht reed achter dat kleine boerderijtje en hoe hij nu elk ogenblik voor hen kon staan....

Dat alles hadden ze *kunnen* weten....

Maar ze waren zo vol van hun avonturen, dat ze aan niets en aan niemand dachten, dan alleen aan wat ze hadden beleefd.

En zo kwam het, dat de agent plots voor hen stond, alsof hij uit de lucht kwam vallen.

Ze schrokken ervan. Maar ze lieten dat toch niet erg merken en ze hielden hun gezichten zo stijf mogelijk in de plooi.

De agent sprong van zijn fiets. Hij keek ernstig. Hij keek ook, alsof hij alles wist.

- Zo, zei hij, lopen jullie hier eieren te zoeken?

Piet Spaan was nu al helemaal van zijn eerste schrik bekomen. Liepen zij hier eieren te zoeken? Welnee, geen sprake van....

Ze hadden al lang eieren gevonden en als je ze gevonden hebt, wel dan behoef je ze niet meer te zoeken.

- Nee, mijnheer.... zei hij, en hij zette een gezicht van een jongetje uit de eerste klas. We lopen hier gewoon langs de weg. - Precies, zei de agent, en hier op de weg liggen geen eieren en jullie lopen dus niet naar eieren te zoeken.

- Nee, mijnheer, zei Piet.... Maar hij keek ondertussen goed naar de ogen van de agent, want er was iets in die ogen, dat Piet toch niet helemaal vertrouwde.

- Had je toestemming van die boer, om in dat land te lopen? vroeg de agent aan Joost.

- Nee, mijnheer, zei Joost.

- Dacht ik al, zei de agent.... Vertel eens, knaap - hoeveel eieren heb jij onder je blouse?

De jongens keken elkaar verschrikt aan. Ze waren er bij. Deze agent wist àlles.

Piet haalde voorzichtig de kostbare jachtbuit van onder zijn blouse vandaan.

- Tjonge, tjonge, zei de agent en hij schudde verbaasd zijn hoofd.... Een vol broedsel nog wel. We zullen eens even kijken, hoe het ermee staat.

Hij zette zijn fiets tegen een boom en hij liet de eieren voorzichtig een voor een zakken in het water van de sloot aan de kant, waar het heel ondiep was.

Ze dreven.

Toen keek de agent hen weer aan. Hij zei:

- Deze eieren zijn al bebroed. En je moogt geen eieren meer zoeken ook.... Alla, vlug terug naar het nest met die zaak. Ik wacht wel op je.

Daar gingen de twee eierenzoekers. De tranen sprongen hen

in de ogen. Weg waren hun eieren en weg waren hun grote verhalen. Als ze dit zouden gaan vertellen op school - wat zouden de jongens lachen. En als ze het thuis gingen vertellen, nou, dan waren ze daar misschien nog boos ook.

Even keken ze achterom, of de agent er nog stond. En even loerden ze naar links en naar rechts, of daar ook nog een klein kansje was, om er tussen uit te piepen. Maar de agent stond nog steeds dreigend als een gevaar achter hen.... En een kansje om te vluchten was er nergens.

Toen ze terug kwamen zei de man:

- Ziezo.... En nu maar voor me uit. Dan gaan we op het bureau nog eens een napraatje houden. Hier in de buitenlucht is het niet zo geschikt voor een lange conversatie.

Met zijn tweeën liepen ze nu voor de agent uit als een paar jonge boosdoeners, die opgebracht werden....

Stel je voor, dat ze nu de meester tegenkwamen....

Stel je voor, dat ze nu....

8
De natuurwachter
I

Ze kwamen de meester *niet* tegen.

Maar er kwam wel een mijnheer aan in de verte. En die mijnheer hielden ze stijf in de gaten. Je kon nooit weten, of die misschien ook weer wat met de vogels of met de eieren te maken had.

De agent en de mijnheer bleken elkaar in elk geval goed te kennen.

- Goedemiddag, zei de mijnheer.... Goedemiddag, Van der

Baan. Een paar boosdoeners opgehaald? 't Lijken me anders niet bepaald ‘zware’ jongens te zijn.

- Goedemiddag, mijnheer Zandstra. Zware jongens, zei U?.... Neeee - dat zijn ze nou niet bepaald. Maar het zijn een paar jeugdige dieven. Die moeten nu maar eens even mee naar het bureau. Dan kunnen ze daar eens rustig een nachtje over hun misdaden nadenken.

Joost en Piet keken verschrikt op. Dieven?.... Een nacht op het bureau?.... Maar dat was verschrikkelijk.

- We zijn geen dieven, heus niet mijnheer, protesteerde Joost... We hebben alleen maar.... We wilden alleen maar....

- Ja, zei de agent, dat zeggen al die jongens.... We dachten alleen maar en we wilden alleen maar.... Maar eieren nemen als de broedtijd is aangebroken en als de wet het verbiedt en dat nog wel ongevraagd op het land van een ander - nou, het is me nog al wat. Wat zegt U ervan, mijnheer Zandstra?

Mijnheer Zandstra keek even rond alsof hij iets zocht. Hij luisterde niet eens naar de agent. Hij floot scherp op zijn vingers en wachtte toen. Hij floot nog eens....

Uit de struiken kwam een prachtige hond aangerend, een jachthond met een paar van die lange hangoren.

- Ik was hem even kwijt, zei mijnheer Zandstra. Hier, Hector. En nu bij de baas blijven.

Hij keek nu weer naar de jongens en van de jongens naar de agent. Hij krabde zich eens achter de oren. En toen zei hij:

- Hoor eens, agent, U weet, dat ik zo'n heel klein beetje van de politie ben. Van de natuurpolitie.... Als U mij die twee knaapjes nu eens meegaf naar mijn huis en als ik ze daar dan eens ongeveer hetzelfde ging vertellen, wat U ze op het bureau wilt vertellen.... Wat zou U daar van denken?

Joost en Piet keken van de mijnheer naar de agent en van de agent naar de mijnheer. Zie je wel. Die mijnheer Zandstra had toch iets met vogels en met eieren te maken. Ja, wat zou nu het beste zijn, als zij eens kiezen mochten? De agent had een uniform aan. Maar hij leek toch niet zo kwaad, al zei hij ook van die rare dingen als *dieven* en *een nacht op het bureau blijven.* De mijnheer had geen uniform aan, maar hij leek nogal streng. Ze wisten haast niet, wat ze het liefst wilden: naar het bureau of met die mijnheer mee.

- Nou, vooruit, mijnheer Zandstra, zei de agent.... U bent

een goede natuurwachter, dat weten we allemaal. Neemt U ze maar mee, zou ik zeggen. Ik dacht eerst nog: ze gaan U er misschien nog vandoor en dat zou jammer zijn. Maar U hebt een goede jachthond bij U. Die apporteert ze dan wel weer als ze ooit erover gingen denken, om het hazepad te kiezen.

Achter de rug van de jongens langs gaf de agent een knipoogje aan mijnheer Zandstra, want hij zag, hoe benauwd de beide knapen keken.

En zo liepen ze nu naast mijnheer Zandstra. Beide hadden ze een vreemd gevoel in hun maag. Wat ging er nu toch met hen gebeuren? Was dat nu zo vreselijk, wat ze hadden gedaan: een paar eieren rapen nu de eigenlijke zoektijd een paar dagen voorbij was. Ze fluisterden wat met elkaar en ze keken benepen naar de hond, die nu stijf naast de baas liep. Zou dat werkelijk een kwaad beest zijn? Zou die hond je in de kuiten bijten, als je er vandoor ging, net zo als politiehonden dat deden?

Ze zouden het maar niet proberen. Het was zo al erg genoeg. Zelfs Piet, die anders altijd nog wel een grapje wist te verzinnen, keek zo ernstig als een boer, die naar de tandarts moet.

9
De natuurwachter
II

Mijnheer Zandstra woonde in een mooi huis aan de buitenkant van de stad, een klein eindje van de weg af. En die weg was ook nog niet een hoofdweg, maar een soort van landweg, waar meer fietsen dan auto's langs kwamen. Voor zijn huis was een brede

tuin met een aardige vijver en achter zijn huis was nog een veel grotere tuin.

- Gaan jullie maar achterom, jongens, zei hij. Dan ga ik de fiets even in het schuurtje zetten.

Zijn stem klonk nu toch niet onvriendelijk, vond Joost. Misschien viel alles nog wel een beetje mee.

Het viel alles niet een *beetje* mee, het viel een *heleboel* mee. Ze mochten in de kamer komen, waarvan de deuren wijd open stonden naar de achtertuin. En ze mochten elk op zo'n mooie stoel gaan zitten. Hector ging vlak voor hen liggen. En Piet waagde het heel voorzichtig even over zijn gladde rug te aaien.

- 'n Fijne hond, fluisterde hij tegen Joost.

- Nou en of, zei Joost. En hij klakte eens met zijn tong om het dier te lokken.

- Hector is een braaf beest, zei mijnheer Zandstra, terwijl hij rustig een pijp stopte. Hij doet geen kip kwaad en hij doet ook geen kind kwaad. Wat die agent tegen jullie zei, dat was maar gekheid, dat heb je natuurlijk wel begrepen.

Ja, knikten de beide jongens, dat hadden ze best begrepen....

En ze keken elkaar aan alsof ze het ook nog echt meenden.

- En vertel me nu eens, zei mijnheer Zandstra, wat hebben jullie nu eigenlijk op je kerfstok, dat je naar het bureau moest?

Toen gingen ze vertellen.... Van de kieviten en van de nesten, van de wezel en van de muis. Joost vertelde, dat hij uit Rotterdam kwam. En Piet vertelde, dat zijn vader boer was. En samen vertelden ze van de helling en van de ‘Zeemeeuw’ en van de school en van de meester. En meneer Zandstra blies maar zware rookwolken in de kamer en hij luisterde maar. Toen hij lang genoeg geluisterd had - toen hij wist, wat voor vlees hij in de kuip had, begon *hij* te vertellen. Van de vogels en van de nesten en van de

broedtijd en van de natuurwacht. Het was net, of hij een schoolmeneer was en zij waren de leerlingen.

- Jullie zijn geen boefjes; dat heb ik allang begrepen, zei hij.... En dieven zijn jullie ook niet. Tenminste geen boosaardige dieven. Maar toch.... toch heb je eigenlijk wel gestolen. De agent had gelijk. En dat zal ik je nu eens duidelijk maken. Laat ik je eerst maar iets vragen. Zouden jullie het mooi vinden, als er over een paar jaar nu eens geen kieviten meer waren in Nederland?.... En geen grutto's en geen wilde eenden, geen ooievaars en geen reigers, geen mezen en geen vinken?

- Verschrikkelijk, zei Joost.

En Piet zei:

- Dan was er niets meer aan buiten.

- Precies, zei meneer Zandstra. Zo denk ik er nu ook over en zo denkt de politie er over en de minister en de koningin ook. En daarom is er nu een wet om de vogels te beschermen. Tot 19 april mag je eieren zoeken zoveel als je wilt, als je tenminste toestemming hebt van de boer om op zijn land te lopen. Dat hadden jullie vergeten te vragen. En dat was nu juist verkeerd. Je hebt de eieren genomen op een tijd, waarop het niet meer mocht en waarschijnlijk op een stuk land, waar het niet mocht. En dat is dus eigenlijk stelen en de vogelwet overtreden. Zou jouw vader vreemd volk op zijn land willen hebben Piet, zonder dat het gevraagd werd?

- Nee, zei Piet, maar wij waren ook geen vreemd volk.

Meneer Zandstra lachte even.

Nee, zei hij, dat denken alle mensen van zichzelf. Maar de meeste boeren denken net andersom. En ik geloof dat de boeren daar wel een beetje gelijk aan hebben. Kijk, in het laatst van april, dan gaan de vogels echt broeden. Voor die tijd leggen ze wel eieren,

maar het is net, of het hun nog niet echt ernst is. Daarom mag je voor 19 april ook gerust eieren gaan zoeken als je toestemming hebt van de boer. Na 19 april moeten de nesten met rust gelaten worden. Deed men dat niet, dan zouden er geen jonge eenden meer komen en geen kieviten, geen meerkoeten en geen futen en noem maar op. Want alle jongens in Nederland vinden het prettig voor en na eens een nest uit te halen.

Weet je hoeveel nesten er per jaar door de jeugd worden vernield enkel maar voor de aardigheid?

Joost en Piet keken elkaar aan. Misschien wel honderd dachten ze; of misschien wel duizend.

- Dertigduizend, zei mijnheer Zandstra. Had je zeker niet gedacht, he?

Hij keek even weer zo streng als toen ze hem ontmoetten op de landweg.

- Ja, en als er geen vogelwetten waren in Nederland met zijn dichte bevolking en geen politieagenten en geen natuurwachters, dan waren in ons land binnen twintig jaar alle vogels verdwenen. Kijk, en daarom wordt het nu tijd, dat jongens als jullie dat nu eens leren bekijken. Als je van iemand veel houdt, dan wil je hem niet graag leed doen. Als je veel houdt van je moeder, dan doe je haar niet graag verdriet. En als je veel houdt van de natuur, dan ga je haar niet vernielen.

Het was even stil in de kamer.

Mijnheer Zandstra zoog weer dikke rookwolken uit zijn pijp, Hector kwispelde wat met zijn staart.... En buiten in de tuin zongen de vogels.

- Hoor je dat? vroeg mijnheer Zandstra.
- Ja, zei Joost, mooi zingen die vogeltjes.
- Welke vogeltjes? vroeg mijnheer Zandstra.

Dat is de fitis....

Ja, welke vogeltjes?.... Wie wist dat nu?.... Ze kenden wel verscheiden vogels als ze buiten waren en Piet Spaan kende bijna alle vogels uit de wei. Maar welke vogels daar nu zongen, ja, dat wist je natuurlijk pas, als je ze zag.

- Ik kan ze niet zien, lachte Joost.

- Dat is ook niet nodig, beste jongen, zei mijnheer Zandstra. Dat moet je zo in de kamer kunnen horen.... Ah,.... dat is een vink. Die ziet hier achter in de struiken. Die slaat er weer lustig op los. Als je éénmaal een vink hebt horen slaan, dan vergeet je dat je hele leven niet weer. En ik hoor geloof ik ook nog een fitis. Hoor je dat hele fijne aflopende wijsje? Dat is de fitis. Die zit in ons land op duizend plaatsen en hij lijkt precies op de tjiftjaf. Alleen de tjiftjaf zingt niet. Die roept alleen maar de ganse dag zijn eigen naam. Kom, we gaan die fitis eens even opzoeken. Op hun tenen gingen ze met mijnheer Zandstra mee. En doodstil stonden ze in de tuin te luisteren naar de vink, naar de fitis, naar de tjiftjaf. Toen opeens begon er heel vol en zacht de merel te fluiten. Die zat boven op een antennemast zo roerloos, of

hij er nooit weer van zou verdwijnen. En die zong zó mooi, zó mooi, dat je er helemaal stil van werd.

- Toen de Duitsers op 10 mei ons land binnenvielen, zei mijnheer Zandstra, toen was het weer ook zo heerlijk. Een merel heeft hier toen in de tuin zitten fluiten zo lang en zo mooi, tot we het haast niet meer konden uithouden, omdat er zoveel leed over ons volk was gekomen. Ja, vogels kunnen wel mooi zingen. Maar ze kunnen niet denken.

De jongens wilden nu nog wel een heleboel vragen stellen. Maar mijnheer Zandstra keek op zijn horloge.

- Gunst, al vijf uur, zei hij.... Ik moet nog naar de stad, voordat de winkels gaan sluiten. Jullie gaan nu maar naar je huis. En je belooft me: we gaan nooit weer nesten uithalen van vogels, die broeden. Afgesproken?

Ze beloofden het plechtig. En ze gaven die vreemde mijnheer een hand. Het was net, of ze nu een beetje vrienden waren geworden. - Je moogt nog wel eens weer langs komen, zei mijnheer Zandstra. Dan leer ik je nog meer vogels kennen.... Koest. Hector.... Koest toch beest.

Hector was tegen zijn baas opgesprongen. Hij was zo verstandig, die Hector. Hij begreep allang: mijn baas gaat uit. Hij dacht: ik wil mee....

- Nee Hector, je moet thuis blijven.... De baas gaat naar de stad. Morgen mag je mee, morgenvroeg.

Ja, zie je, morgenvroeg moet ik naar Paterswolde om nestkasten te controleren. En dan mag die brave hond altijd met mij mee....

Het leek wel, of Hector het waarlijk had begrepen. Hij ging terug naar de kamer als een gehoorzaam dier, dat begrijpt, hoe de zaken staan. En de jongens pakten hun polsstok op en ze zochten de weg naar huis.

Ze spraken eerst maar weinig.

Maar toen ze een goede honderd meter gelopen hadden zei Joost: - Aardige mijnheer was dat. En hij was niet eens erg boos. En we hoeven niet vannacht op het bureau te zitten.

- Natuurlijk niet, zei Piet met een braniestem.... Had je dat dan waarlijk gedacht? Dat was maar gekheid van die agent, dat had ik direct wel in de gaten.

- Je schept weer op, bromde Joost. Maar weet je wat ik wou?

- Nee?

- Ik wou, dat we morgenvroeg ook mee mochten naar Paterswolde nestkastjes controleren.

- Piet stond even stil midden op de weg.

- Vragen? zei hij....

- Durf jij? vroeg Joost....

- Ik durf alles, pochte Piet. Als het mag, dan zegt ie ja; en als het niet mag dan zegt ie nee. Nou, wat is daar bij te durven?

Ze keken tegelijk om en ze zagen juist mijnheer Zandstra het erf van zijn huis afrijden. Toen moesten ze even zo hard rennen als ze konden en dat deden ze ook.

- Mijnheer! riep Piet....

- Mijnheer! schreeuwde Joost....

- Mijnheer Zandstra keek om. He, daar had je die knapen nog eens weer. Zou er iets aan de hand zijn? Hij stapte van de fiets en wachtte rustig.

- Mijnheer, mogen we morgen mee.... naar Paterswolde? We zullen erg stil zijn.... enne....

- Ik heb niet veel tijd voor een babbeltje, zei mijnheer Zandstra en hij keek nog eens op zijn horloge. We zullen eens even kort zaken doen. Hebben de heren fietsen?

- Ik wel, zei Piet.

- En ik kan er wel een lenen, zei Joost.

- Om half zes ga ik van huis.... Als je hier bent om half zes, mag je mee.... Maar zo vroeg kunnen jullie zeker niet opstaan. - Mijn vader staat nog vroeger op, zei Piet. Ik mag vast wel. - Pas op, dat het bed het niet hoort, lachte mijnheer Zandstra. Maar denk er dus om: half zes en geen minuut later....

Toen ze voor de tweede maal op weg gingen naar huis, zwegen ze nog langer dan de eerste keer. Ze dachten allebei: zou ik wel mogen? Wat zouden ze thuis zeggen?

- Wat denk jij? vroeg Joost eindelijk.

- Ik denk, dat ik wel mag, zei Piet. Bij ons staan ze altijd zo vroeg op.

- Maar bij ons niet, zuchtte Joost.... Weet je, wat ik wilde? Dat jij mee ging vragen aan mijn vader.

- Goed, zei Piet.... Ik zal wel een goed woordje voor je doen. En ik zal zeggen: mijnheer, ik zal wel goed op Joostje passen....

Joost gaf zijn kameraad een stevige stomp tussen zijn ribben. - Opschepper! schold hij....

Maar meteen zorgde hij nu toch, dat hij uit de voeten kwam. En dat was maar goed ook. Want Piet had nog steeds de polsstok in zijn ene hand. En als je daar een tik mee kreeg, nou, dan vroeg je niet direct om een tweede.

10
Het natuurmonument

Ze reden die morgen met zijn tweeën voorop en achter hen volgde mijnheer Zandstra. Hector rende vrolijk dan voor, dan achter de fietsen. Soms was hij nergens te zien, soms scheen hij

overal te zijn. 't Was net, of hij dacht: rechte paadjes lopen en langs rechte wegen gaan, dat is me te saai hoor. Dat laat ik graag aan de mensen over.

Joost deed zijn handen om en om in een van zijn zakken. Piet blies zijn vingers warm. 't Was nog fris in de vroege morgen, de zon kwam nog maar net boven de horizon. Maar mooi dat het buiten was, nee, dat kon je niet navertellen. En zo stil. Je hoorde alleen maar de vogels zingen. Ja, want die waren al lang wakker. En gerust, nu hoorde Joost niet meer als vroeger allerlei vogeltjes, maar hij wist precies: daar slaat een vink, dát is een fitis. En dat tji-tji, dat is van een tjiftjaf en die lijkt precies op de fitis. Beide zijn het van die heel fijne grijsgele vogeltjes.

- Waar gaan we nu eigenlijk heen, mijnheer? vroeg Piet toen ze reeds een heel eind hadden gereden en toen de bomen dichter begonnen te worden.

- We gaan naar een landgoed, dat al eeuwen oud is, zei mijnheer Zandstra. Het is een natuurmonument.

De jongens hadden wel eens gehoord van een monument. En dat was dan een standbeeld of zo of een beeld voor oorlogsslachtoffers. Maar een natuurmonument?

- Zal ik je straks wel vertellen, zei mijnheer Zandstra.... Zo op de fiets gaat dat niet zo goed, als je achter elkaar rijdt.

Toen ze bij het landgoed waren aangekomen, dat ‘De Braak’ heette, stapten ze af.

- Eerst een sigaret, zei mijnheer Zandstra. En dan geef ik je een klein lesje. Kijk hier op dit walletje kunnen we rustig zitten.

Ziezo, knaapjes, en nu maar luisteren.

In 1903 waren jullie nog geen van beide geboren en ik was er

ook nog niet. Maar het Naardermeer was er wel. Wel eens van gehoord?

- Ja, daar hebben ze.... daar hebben ze, stotterde Joost.... daar hebben ze nog purperreigers en lepelaars, en....

- Precies, die hebben ze daar nog.... Het is een prachtig moerasgebied, waar vogels leven, die haast nergens meer voorkomen. Doch in 1903 zei de gemeenteraad van Amsterdam: we moesten het Naardermeer maar gaan dempen. Daar gaan we dan de stadsafval ingooien. Met dat spul zitten we toch altijd zo verlegen.

- Dat was een lelijke gemeenteraad, vond Piet.

- Lelijk is niet het juiste woord, zei mijnheer Zandstra. Maar ik vind het ook heel erg, dat wil ik wel eerlijk toegeven. Nu, er werd een stemming gehouden in de vergadering van de gemeenteraad en het voorstel werd.... verworpen. Verworpen met één stem meerderheid. Begrijpen jullie dat?

- Ja, dan is er één mijnheer meer tegen dan er mijnheren voor zijn, zei Joost.

- Goed zo.... Eén stem heeft het Naardermeer voor de ondergang behoed. Zeg ik dat niet mooi deftig? Nu, toen schrokken er een heleboel natuurvrienden. En die staken de hoofden bij elkaar. En in het volgende jaar, dat was dus in 1904, richtten ze een vereniging op. De ‘Vereniging tot behoud van Natuurmonumenten’.... Men trachtte aan geld te komen, aan veel geld, en men kocht het Naardermeer aan. Toen kon voortaan elke gemeenteraad er met zijn vingers afblijven. En nu hebben ze al zoveel prachtige stukken natuur aangekocht, dat het een hele lange lijst is geworden. En op die lange lijst van natuurmonumenten staat ook het landgoed ‘De Braak’. En daar zitten wij nu op de morgen van de derde mei aan de rand van ‘De Braak’ en we gaan eens kijken of de mijnheer al wakker is, die midden

in dit bos woont. Dat is de hoofdboswachter van de vereniging. De hoofdboswachter voor de noordelijke provinciën.

Lang verhaal, he?

De jongens keken met nieuwe ogen naar ‘De Braak’. Piet was er wel eens geweest en Joost had er wel eens van gehoord. Maar geen van beiden wisten ze, dat ‘De Braak’ in zo'n deftige familie thuis hoorde. En nu mochten zij maar even met mijnheer Zandstra mee. En mijnheer Zandstra was niet alleen natuurwachter, hij was ook nestcontroleur. Ze zouden de jongens op school er eens van gaan vertellen, dat ze hier waren geweest en dat ze naar de....

- Hoor, zei mijnheer Zandstra plots. Stil. Hier, Hector.... Opgelet, jongens.... Horen jullie dat?

Nou, of ze 't hoorden.

Door het bos klonk een zware roffel, eerst laag, dan iets hoger, daarna weer laag. Toen was het stil.

- Een specht, zei mijnheer Zandstra.

- Een spècht?

De jongens begrepen er niet veel van. In de school hing een prachtige plaat met bosvogels. Op die plaat zag je ook een specht, een klein bont vogeltje, dat tegen een boom opklom en dat met zijn snavel de holle plaatsen beklopte. Dat hadden ze op die plaat gezien en daar had de meester van verteld. Maar dit geluid? Hoor, daar had je het weer. Het daverde door het bos, alsof er een dozijn houthakkers aan het werk was.

- We gaan hem eens even goeiemorgen zeggen, zei mijnheer Zandstra.

Ze sprongen weer op hun fietsen en heel voorzichtig volgden ze hun geleider naar het midden van het bos. En daar, tegen een oude boomtak, daar zat de kleine lawaaischopper. En

ja, daar had je 't gedaver opnieuw. Rrrra!.... Rrrrra!.... Rrrrr....

- 'k Wou hier wel een uur blijven kijken, zuchtte Joost.

- Geen tijd voor, makkers, zei mijnheer Zandstra. We gaan de nestkastjes eens inspecteren. Kijk, zet hier je fietsen maar neer. De boswachter is nog niet wakker, geloof ik. Maar dat is niet erg. 't Gaat mij voorlopig alleen maar om dat kleine laddertje.

Hij nam een klein laddertje achter een schuurtje weg en voorzichtig begonnen ze nu hun excursie. Joost wilde liefst precies weten, wat of er nu eigenlijk ging gebeuren en mijnheer Zandstra ging hem dat daarom nu eens precies vertellen.

- Kijk, die nestkastjes hebben wij hier geplaatst.... En daar nestelen nu allerlei kleine vogeltjes: pimpelmees, koolmees, staartmees, ringmus, gekraagde roodstaart.... Een paar weken geleden heb ik de kastjes nagekeken en ik heb ze toen meteen schoongemaakt. En nu willen we eens gaan kijken, of er al gebroed wordt.

De jongens volgden op hun tenen mijnheer Zandstra. He, dat was zo nog eens een fijne natuurkundeles.

Bij een zware beuk zette mijnheer Zandstra het laddertje tegen de stam. Een meesje wipte buiten het nestkastje.

- Kom eens kijken, wenkte mijnheer Zandstra.

Hij stapte van het laddertje. En eerst Piet en daarna Joost mocht op het laddertje staan.

Wat zagen ze?

Drie prachtige kleine eitjes, zo groot als een noot.

- Er komen nog drie bij, zei mijnheer Zandstra. En dan gaan ze broeden. Kijk, zie je dat plaatje metaal rondom het gat? Dat hebben we er geplaatst om de eekhoorntjes tegen te houden.

Eekhoorntjes zijn lieve beestjes zo om te zien. Maar het zijn rasechte eierendieven.

Ze gingen nu van kastje tot kastje. Onderwijl was Hector bezig, de omgeving eens te verkennen. Zijn baas lette toch niet op hem. Die had al te veel zijn aandacht bij de nestkastjes, zo zelfs, dat hij al spoedig vergeten scheen, dat er nog een paar jongens met hem mee naar buiten waren getrokken deze morgen.

Onder aan de voet van een nieuwe boom stonden ze en ze keken elkaar eens aan. En hun ogen zeiden: zullen we eens even vèrder gaan kijken?

Ze slopen zachtjes het bos in. Ze konden wel eens even gaan zien, waar Hector toch was. Stel je voor, dat het dier hier verdwaalde!....

Joost dacht even aan zijn avontuur op de Zuidlaarder markt. Dat had met Hector niet zoveel te maken, want hij wist best: mensen kunnen verdwalen, honden eigenlijk niet.

Maar ja, ze zouden toch Hector maar eens even gaan zoeken.

11
De eekhoornjacht

Mijnheer Zandstra trok met zijn laddertje steeds dieper het bos in.... Hij ging vanaf de hoofdweg naar links. En de beide jongens gingen de hond dus zoeken naar rechts. Daar zou Hector best kunnen zijn, daar achter die struiken of achter die zware bomen. - Ik vind het hier prachtig, zei Joost. En ik vind mijnheer Zandstra een aardige man, ik vind hem nog aardiger dan gistermiddag. - Ja, zei Piet.... 't Is een mirakel zo aardig als die man is.... Hij is nog aardiger dan jouw opoe.

Joost had deze keer niet in de gaten, dat Piet hem voor de mal hield. En daarom ging hij doodernstig op Piet zijn dwaasheid in en hij zei:

- Jij hebt met mijn opoe niks te maken.... En ik heb ook niet eens een opoe. Ik heb een grootmoeder.

- O, zei Piet - en hij keek heel ernstig.... O, dat wist ik niet.... Zo, hebben ze in Rotterdam *grootmoeders*.... Nou, dan is mijnheer Zandstra nog aardiger dan Uwes grootmoeder.

Nu kreeg Joost het in de gaten.

- Ga weg, flauwe knul! schreeuwde hij.... Hier!....

En hij schoot achter Piet aan, die dwars door de struiken heen de veiligheid zocht.

Toen kraakte en knapte het in de struiken zo hevig van hun scheuren en schuren, dat ze er zelf een beetje van schrokken. Op een open plek in het bos stonden ze daarom van die schrik eens even te bekomen.

- We jagen de vogels op, zei Piet. Als de boswachter ons ziet, zijn we er bij....

Ja, wat moesten ze dan? En waar was de weg nu eigenlijk naar het boswachtershuis? Waar was mijnheer Zandstra?

Ze keken voorzichtig alle kanten rond, maar nergens zagen ze iets, dat hen kon helpen, om de weg naar een uitgang te vinden. Zelfs de snelle Piet zag zich geen uitweg. Maar.... hij zag wel iets anders.

- Kijk, kijk, zie je dat?

Hij wees naar een schaduwplekje aan de voet van een kolossale beukeboom.

Joost zag het.

Daar zat, parmantig op zijn achterpootjes, een fraaie, bruine eekhoorn. Tussen zijn voorpootjes hield hij een noot. Zijn prachtige pluimstaart lag gekruld langs zijn rug. Zijn felle oogjes schitterden en zijn scherpe nagels beten snel de bolster van de noot.

- Mooi zeg, fluisterde Joost.

- Sst! deed Piet met zijn vinger tegen de mond.

Op hun tenen schoven ze vooruit om nog dichter het fraaie diertje te kunnen naderen.

Maar zo zoetjes konden ze niet sluipen, of het vlugge dier had hen opgemerkt. Het spitste de fijne oortjes. Het richtte zich helemaal op.... Toen, vlugger dan je het met je ogen kon volgen,

schoot het weg. Het sprong tegen de gladde beukestam op, het kletterde met zijn rappe pootjes in een ommezien tegen de groene bast omhoog en het verdween tussen de groenende takken.

Nu stil sluipen en zwijgen geen zin meer hadden, braken de jongens zelf opnieuw de stilte van het bos. Ze klapten in de handen.... Ze schreeuwden als wilde jagers. En ondertussen zagen ze het beestje weer uit het groen tevoorschijn komen en snel rennen over een zware tak: ze zagen het ranke lijfje golven over een dunne twijg. Ze zagen, hoe het diertje de twijg deed wiegen éénmaal, tweemaal.... Toen nam het zijn sprong, zijn zwevende, sierlijke sprong met gespreide pootjes en wuivende staart naar de volgende boom.

- Geweldig! juichte Joost, zag je dat? Vlug, Piet!.... Vlug er achteraan! We gaan hem jagen!.... We zijn eekhoornjagers!....

Ja, maar dat volgen ging zo eenvoudig niet. Want tussen de *toppen* van de bomen, die de eekhoorn als zijn vluchtterrein had gekozen, was geen enkele hindernis. Daar was alleen maar de ruimte van de wijde, blauwe lucht. Maar tussen de *stammen* van diezelfde bomen was wel degelijk een hindernis. En een lastige hindernis ook. Daar was als afrastering een zware prikkeldraadversperring gespannen.

- Er onder door, jô! riep Piet.... Houd jij deze draad even vast!

Joost hield de draad strak omhoog. En met zijn voet drukte hij de benedendraad naar beneden. Er was nu zoveel ruimte gekomen, dat er wel twee Pieten tegelijk door konden kruipen. Tenminste als die Pieten iets hadden van de voorzichtige vaardigheid van de wegvluchtende eekhoorn. Maar hoe vlug en lenig Piet anders ook was, duiken onder prikkeldraad door was voor hem toch een te weinig beoefende sport. Hij dook net niet laag genoeg.

Toen kraakte er wat. Het kraakte hevig.

- Jô, je broek! schreeuwde Joost.... Pas op toch! Je broek!.... Het was al gebeurd.

Piet stond aan de overkant. Hij keek niet meer omhoog naar de vluchtende eekhoorn. Hij draaide zijn hoofd een halve slag naar rechts, zo schuin naar beneden, terwijl zijn handen langs zijn zitvlak tastten. Toen hij nog niet genoeg kon ontdekken van de ravage draaide hij zijn hoofd een halve slag naar links.

Zijn voorhoofd trok wel in zeven rimpels. Maar hij zag nog niet genoeg, om een volledig beeld te krijgen van de aangerichte verwoesting.

En Joost?

Die lachte.

Hij lachte, dat hij schaterde. Want Piet had niet een doodgewone scheur in zijn broek. Ook niet een heel gewone Hollandse winkelhaak. Nee, Piet zijn hele zitvlak lag er wel voor de helft uit.

> ‘Nu vlagt er de lente, kom mee, o kom mee
> al zou ook de tocht je vermoeien’....

begon Joost te zingen.

Maar hij zong het met horten en stoten, want bij elke haal van het lied begon hij weer te gieren van het lachen.

- Ja, spot maar, kreunde Piet en hij trachtte met zijn handen te voelen wat hij met zijn ogen niet voldoende kon zien.... Help me maar liever. Wat moet ik nou doen?

- Je hand ertegen houden, tot we op de fiets zitten, gierde Joost.... En dan.... en dan vlug naar huis rijden,.... En dan aan je moeder vragen, of ze nog zo'n grote lap heeft liggen....

Maar hij kreeg toch medelijden met Piet. Hij wist, dat Piet zijn moeder niet mals was voor jongens, die met verscheurde kleren thuis kwamen. Ze waren daar met zijn zevenen van kinderen. Daar kwam wat te kijken.

Joost loerde eens rond. Aan de kant van de afrastering, waar Piet nu stond, lag op een afstand van misschien vijfentwintig meter een klein boerderijtje, grauw en oud en scheef gezakt. Zouden ze daar niet durven roepen: Volk!.... En hebt U ook een draadje en een naald!....

De deur van het huisje ging juist open. Ze ging langzaam open en een oude vrouw kwam voorzichtig schuifelend naar buiten. Ze deed de hand boven de ogen, ze tuurde tegen de zon in en ze riep: tok.... tok.... tok!.... In haar andere hand hield ze een bak met kippevoer.

- Tok!.... tok!.... tok!.... riep ze nog eens.

En daar kwamen de kippen.

Joost begreep meteen: dit is onze kans.

- Mevrouw! riep hij van achter het prikkeldraad.... Mevrouw!....

De oude vrouw keek verbaasd op. Wat was dat nu? 't Was net, of daar een jongen riep. Maar dat kon toch niet zo vroeg op de morgen.

- Mevrouw! riep Joost weer.... En toen hij zag, dat er geluisterd werd:.... Hebt U ook een naald en een draad voor ons?....

De oude vrouw plaatste haar hand tegen haar ene oorschelp alsof ze zeggen wilde: ik ben wat doof. Zeg het nog eens.

Piet zei het nog eens. Ja, die kon bij haar komen en dat deed hij ook. Joost, zag, hoe het oude mensje opeens naar zijn broek keek. En toen ging haar oude hand verschrikt naar haar mond van: ooooh.... En met haar hoofd schudde ze van: Och.... och....

Ze zei wat en Piet zei wat terug. Maar wat die twee zeiden, dat kon Joost net niet horen. En toen verdwenen ze samen in het huisje en de deur klapte dicht achter hen.

Daar stond Joost nu alleen in het bos. Wat moest hij doen? Alleen onder het draad doorkruipen? Of er overheen klauteren en een kans lopen zijn broek nog erger op te scheuren, dan Piet zopas gedaan had? Hij voelde er niet veel voor. Proberen rond te lopen of een opening zoeken, die er toch zeker ergens in de afrastering moest zijn? Hij dacht even: ja, dat doe ik.

Maar toen hoorde hij fel fluiten door het bos. Zo floot mijnheer Zandstra, als hij de hond riep. Maar Hector blafte blij en vrolijk en aan zijn blaffen kon je horen: ik ben bij de baas....

Meteen werd er geroepen: Hallo!.... hallo!.... Jongens, hallo!....

Joost begreep het direct. Mijnheer Zandstra riep hen.

Hij keek vlug achterom naar het huisje. Het was net, of hij een momentopname wilde maken in zijn hersens om straks precies te weten: daar is het huis, waar Piet in is verdwenen; en zo en zo ziet het er uit.

Toen schoot hij als een pijl uit de boog in de richting van de fluitende vingers en hij riep ook al: Hallo!.... Ik kom!.... Ik kom!....

Het klonk door het bos van alle kanten terug in wel zeven echo's: Hallo!.... ik kom!....

Mijnheer Zandstra keek ondertussen vreemd op, toen hij alleen Joost zag terugkomen.

- Waar is je kameraad? vroeg hij.... Toch niet aan het eieren zoeken?

- Nee, mijnheer.... Maar.... e.... Maar zijn broek, ziet U.... - Is hij zijn broek aan het zoeken? vroeg mijnheer Zandstra. - Nee.... maar zijn broek is gescheurd.... En die wordt nu genaaid.... Dat denk ik tenminste.

- Denk je dat?.... Vreemd verhaal.... Vertel eens wat meer asjeblieft.

Toen vertelde Joost. En ondertussen liepen ze samen met Hector in de richting van het huisje.

- Is het daar? vroeg mijnheer Zandstra.

- Ja, mijnheer.... Daar is het, zei Joost. Ik weet het zeker.

- Nu, dan is het wel in orde denk ik. Oude Kooistra is de beste oude man, die ik ken. Hij is altijd arbeider geweest op het landgoed. Een beste vriend van me. Kom, we gaan er eens even samen

binnen kijken, om te zien, wat ze met je kameraad hebben uitgespookt. Op zijn mooist is hij al gebakken en gebraden. Want hoe goed Kooistra ook is, voor kwajongens, die op zijn erf komen, is hij niet mals.

12
Bij oude Kooistra

Wat Joost te zien kreeg, toen hij met mijnheer Zandstra het kleine huis van de oude Kooistra binnenstapte, was meer, dan hij in een ogenblik kon verwerken.

Achter de tafel zat een oude vrouw. Ze had een vreemd mutsje op. Joost had zoiets weleens gezien op een plaat, maar hij kon het niet goed thuis brengen. Was het uit Zeeland of uit Bunschoten? Moest hier niet een gouden oorijzer over? En, wacht eens.... hadden ze die niet in Friesland? Zouden de Kooistra's Friezen zijn?

Maar Joost zag meer. Die oude vrouw had een bril op en die bril was afgegleden naar het puntje van haar neus. Dat kwam, omdat ze zich zo erg inspande om een draad door het oog van een naald te krijgen. Op haar schoot lag Piet zijn broek. En Piet zelf zat als een heel verlegen ventje in een hoek van de kamer op een stoel en hij keek, of hij zijn laatste oortje had versnoept. Hij schaamde zich verschrikkelijk, dat mijnheer Zandstra binnenkwam en dat die hem zò zag. 't Liefst was hij maar àchter de stoel gekropen.

- Goeiemorgen, zei mijnheer Zandstra.... Zo, is dat hier een hulppost voor E.H.B.O.?

- Goeiemorgen, mijnheer, zei oude Kooistra, die van achter zijn krantje vandaan kroop. U is ook al vroeg uit de veren, zou

ik zegge.... Ja, van E.H.O. of hoe dat hete mag hebbe wij hier zo geen verstand. Maar ik geloof, dat ik U begrijp.... Dat is zeker zoiets als Haarlemmerolie. Overal goed voor.

- Mijnheer Zandstra lachte maar wat. Hij moest eerst zijn bril afzetten, want die raakte beslagen in de warme kamer. Zo kon het ook gebeuren, dat hij Piet niet zag zitten. Hij wreef langzaam zijn bril schoon en ondertussen ging hij zitten op de punt van een stoel. En al wrijvende vroeg hij naar de verloren makker.

- We zijn onze maat kwijt, zei hij. Hebt U ook zoiets gezien als een knaap met een flard aan zijn broek?

Vrouw Kooistra stak juist een draad door de naald.

- Hij zit er in, zei ze triomfantelijk.

Het steken van een draad door het kleine oogje van een naald was voor haar altijd nog een zwaar karwei.

- Waar zit hij in? vroeg mijnheer Zandstra en hij poetste nog steeds aan zijn bril.

- Hij zit er stevig in, mijnheer, zei de oude vrouw.... Hee, hee, dat valt niet mee als je ouder wordt. En hij spartelde nog tegen ook. 't Was elke keer krekt mis.

Mijnheer begreep niet, waar Opoe Kooistra het over had. En hij hield ook wel van een malligheidje. En daarom deed hij, of hij haar heel goed begreep. Hij klopte Joost eens stevig op zijn schouder en hij zei:

- Wat heb ik je gezegd, baas! 't Is hier zo'n soort van Hans en Grietje-zaakje. Je hoort, wat vrouw Kooistra zegt. Hij zit er stevig in en hij spartelde nog tegen ook. We zijn zeker knap, als we hem er nog uit krijgen. Maar er weer uit moet hij, daarvoor zijn we hier ten slotte gekomen.

- Maar mijnheer toch, zei vrouw Kooistra.... Hoe kan U dat nou zegge. Hij moet er niet weer uit. Dan komt die broek nooit klaar.

Mijnheer Zandstra was nu helemaal klaar met de bril en hij zette het instrument weer op zijn neus. Hij zag nu, hoe de oude vrouw bezig was een jongensbroek te bewerken met haar naald.... Hij keek eens de kamer rond en hij keek ook eens achter zich. En daar zag hij opeens Piet met een verlegen gezicht zitten op een stoel stijf tegen de wand, Piet in zijn onderbroekje.

En toen begon hij te lachen.

Hij lachte zo onbedaarlijk, dat de wanden van de kleine kamer er haast van trilden.

- Mooi is 't ie, lachte hij, en hij veegde zich de tranen van de wangen. Dat noemen ze nou een misverstand. De draad zit in de naald en Pietje zit in zijn rats. Ha.... ha.... Nu begrijp ik dan toch de hele zaak.

En toen plots tegen Piet:

- Heb je geld bij je, Piet?

- Neen, mijnheer, zei Piet met een mager stemmetje.

- Dat is niet best, jô.... Vrouw Kooistra heeft vroeger vaak voor mijn vrouw genaaid. En ze berekent het hoogste tarief.

Vrouw Kooistra had nu weer tijd om mee te luisteren. Ze begreep, dat die arme Piet in het nauw gedreven werd. En ze gaf mijnheer Zandstra een stevig standje.

- U wordt ook nooit eens een keer wijs, zei ze.... Die arme jongen zit zich toch al zo stijf te schamen. Mijn man moest U maar gauw een bakje koffie inschenke.... Dat spoelt de mond een beetje schoon.

Mijnheer Zandstra zuchtte zwaar. Hij deed net, of hij het heel erg vond, wat de oude vrouw zei. Ondertussen was Kooistra al opgestaan om de gasten te verzorgen.

Toen werd er gepraat over het weer en over de nesten. En over de stand van het gewas. En over nog een heleboel andere dingen, die Joost en Piet niet zo erg belangrijk vonden. En daarom waren ze maar blij, dat vrouw Kooistra de laatste draad afknapte en de broek eens even tegen het licht hield om te zien, of ze goed werk had geleverd.

- Die is weer zo'n beetje knap, zei ze.... Nou, jonker, trek hem maar aan. En als je mem pruttelt, dan moet je maar zegge: de groeten van Opoe Kooistra en haar jongens hadden vroeger ook wel eens een kapotte broek.

* * *

Even later stonden ze met z'n allen voor de deur van het boerderijtje. De zon was ondertussen al hoger geklommen en het bos was nòg voller van vogelzang en geschetter. Over het bouw-

land aan de rand van het bos trok een boer breed zaaiend over zijn land.

- En de boer, hij zaaide voort, zei mijnheer Zandstra. Hij dacht aan een gedicht, dat hij vroeger had geleerd.... Zo gaat het nu jaar in, jaar uit en het is altijd weer even mooi.

- Ja, mijnheer, zo gaat het nou altijd voort, zei Kooistra. Dat heeft God ons beloofd en wat Hij belooft, dat doet Hij ook. Daar kan je maar staat op make. Zaaiing en oogst, en koude en hitte en zomer en winter en dag en nacht, zalle niet ophoude, todat de Here terugkomt op de wolken des hemels.... En weet U waaraan ik vaak denk, als ik zo in de meimaand de wereld zo mooi zie? Dan denk ik altijd aan die psalm: Gods goedheid kroont de jaargetijden.

Mijnheer Zandstra legde zijn hand op de schouder van de oude man. Hij keek heel ernstig en hij zei:

- Ja, Kooistra.... We vinden de natuur allebei even mooi, geloof ik - U en ik. Maar over die andere dingen, waarover U sprak - daarover denken we een beetje verschillend. Dat is het onderscheid tussen ons beiden.

- Ik geloof, mijnheer, zei vrouw Kooistra, dat we daar niet een béétje verschillend over denke, maar och zoveel.... We zouden het zo mooi vinde, als mijnheer net zo gelove kon als wij.... Want zonder geloof kenne we God niet behage, mijnheer. Dat staat in de bijbel en dat geldt voor alle mensen, mijnheer.... - Wie weet, wat nog komt, zei mijnheer Zandstra - en de jongens begrepen aan zijn woorden, dat hij maar liever een eind aan dit gesprek wilde maken.... Kom jongens, we moeten nodig naar huis. Jullie moeten nog eten, voordat je naar school gaat.

Ze fietsten zwijgend naast elkaar, de beide vrienden. En ze zwe-

gen nog, toen ze in de verte de torens van de stad al weer zagen opdoemen aan de horizon.

Soms keken ze elkaar eens even aan. En steeds maar dachten ze aan dat korte, vreemde gesprek daar bij de deur van het huisje van de oude Kooistra.

Dit hadden ze heel goed begrepen: die twee oude mensen dienden de Here. Maar zou mijnheer Zandstra niet in de Here geloven?

Wat zou dàt erg zijn....

13
De ‘Albatros’

- Doe je 't nu wel of doe je 't niet?

- Ik zal even gek zijn, zei Lientje. Jet lacht me natuurlijk in mijn gezicht uit.

- Jet lacht me natuurlijk in mijn gezicht uit? praatte Joost haar na.... Nou, en dan doet ze dat maar.... En dan moet je dat maar eens voor je broer over hebben.

- Poeh! zei Lientje.

En toen stak ze haar tong uit en was floep! uit de wagen verdwenen.

Joost maakte eerst nog een beweging van haar achterna te willen vliegen. Maar tegelijk gaf hij het ook al op. De deur van de wagen had ze achter zich dicht gesmeten en als een snelle windhond schoot ze over de helling. Daar kon hij toch naar fluiten om haar te achterhalen. En bovendien - wat hielp het hem? Als Lientje zei van: poeh!.... en van: nee!.... nou dan was het: poeh!....

en: nee!.... Dan deed ze het toch niet, hoe hij ook dreigde. Het enige, wat hij nu nog kon proberen, was, haar met een zoet lijntje te winnen voor zijn plannen.

Hij sjouwde de werf op, zijn handen in zijn zakken en zijn hoofd op zijn borst. Hij schopte een steen weg, hij liep over een paar grote ijzerplaten, zo, dat ze gingen golven en bonzen tegen de bodem. Hij pikte een paar kleine kluitjes modder in de richting van de tweeling, die rustig speelde tussen twee loodsen.... Hij deed allemaal dingen, waarvan hij wist, dat ze lelijk waren en die hij toch daarom juist deed. Want eigenlijk was hij zelf lelijk en kwaad en uit zijn humeur.

En dat was de schuld van Lientje. Natuurlijk.... Tenminste.... Ja, was het eigenlijk de schuld van Lientje of had ze er, als het puntje bij het paaltje kwam, part noch deel aan?

Ja, maar zij kon hem helpen in het uitvoeren van zijn plannen, zij alleen. En waarom deed ze dat dan niet? Ze was toch niet voor niets zijn zusje?

Kijk, het was zo.

Er waren op school twee nieuwe kinderen gekomen. Een jongen en een meisje. Maar het waren geen gewone kinderen. Het waren heel bijzondere kinderen. Want hun vader was de kapitein van die nieuwe coaster, die nu al weer bijna klaar was, die al in het water lag voor de afwerking en die uitgerekend in de pinkstervakantie de proefvaart zou gaan houden.

Dat was punt één.

En punt twee was: dat meisje heette Jet en ze zat in de vierde klas naast Lientje. Maar de jongen zat in klas zes, een klas hoger dan Joost. En met die jongen wilde Joost graag vriendje worden. Niet, omdat hij die jongen zo aardig vond. Hij wist helemaal niet, of het een aardige jongen was. Nee, maar omdat hij dacht....

nou ja, omdat hij dacht: als ik vriendje met hem word, misschien mag ik dan wel mee met de proefvaart. Heel best mogelijk zou die jongen ook wel een aardige kerel zijn, maar daar ging het niet in de eerste plaats om. Joost was trouwens ook al vriendje met Piet Spaan.... Nou - en verder.... Ja, nu zou dat meisje op een woensdagmiddag bij Lientje komen spelen. En Joost had gezegd: toe, Lien, vraag eens aan haar broer, of hij mee komt spelen.... Dan hebben we een fijne middag. En toen had Lientje gezegd: ik zou even gek zijn.... en: poeh!....

Zo waren al zijn mooie plannen in duigen gevallen en met jaloerse ogen keek Joost naar de ‘Albatros’, die nog al weer groter en mooier was dan de ‘Zeemeeuw’. Achthonderd ton.... 't Was me ook maar geen gekheid.

Och, wat had hij toch een pech. Want even verder dan waar de ‘Albatros’ lag waren ze bezig aan een nieuw schip voor de K.N.S.M. Op de bouw van die coaster had zijn vader het toezicht, net zo als hij dat had gehad bij de bouw van de ‘Zeemeeuw’. Maar dát schip ging natuurlijk proefvaart houden als er nergens in heel Nederland een kind vakantie had.

Joost slenterde verder over de werf en hij pikte weer met kluitjes. Hij pikte met kluitjes tegen de wanden van de ‘Albatros’. Het gaf telkens een doffe klank door de flank van het schip. Een nageljongen stak zijn hoofd boven het gangboord uit en deed zo! met zijn vuist. Joost vond het prima. Alle mensen mochten vandaag boos op hem worden, dan was het hem precies naar zijn zin. Hij pikte kluitjes naar de kippen, die daar liepen te kakelen in de buurt van het balkengat. Een paar beesten vlogen op en fladderden tegen het gaas. Tok, tok, tok!.... riepen ze. Goed zo, bromde Joost.... Roep maar tok, tok, tok!.... Hij liep om de loodsen heen. Hij pikte met zijn kluitjes op de gegolfde

platen van de autogarage. Pang! ging het.... En nog eens pang!.... En....

Toen Joost weer gooide, kwam er een man om de hoek van de garage. Het kluitje zeilde vlak over zijn hoofd.... De man zette zùlke ogen en keek snel rond om te weten, wie hem dat lapte. Die man was.... Spitje!....

Toen hij ontdekte, wie dat kluitje over zijn hoofd had gekeild, werd hij rood van nijd.... Kijk, daar had je 't weer. Die knaap van Van Rijn durfde dan toch maar. Zie je wel, toch geen haartje beter dan de rest van al die vlegels, die voor en na over de werf zwierven.

- Gauw van de werf!.... schreeuwde Spitje. Vooruit, naar je wagen!.... En laat ik je niet weer zien hier!....

Hij kwam al een paar passen in Joost zijn richting. Joost wilde nog iets zeggen van: ik wilde U niet pikken, Spitje, echt niet.... Ik pikte zo maar wat over de werf. Maar die woorden bleven hem in zijn mond kleven. Spitje's oude wantrouwen tegen al wat jongen was, was weer ontwaakt en zijn vinger wees onverbiddellijk in de richting van de woonwagen.

- Vooruit!.... Naar je moeder, lummel.

Joost begreep, dat het ernst was. Hij pakte zijn biezen. Jammer, jammer.... Nu was hij ook nog een goede kameraad kwijt geraakt.

Met zijn handen opnieuw in zijn broekzakken slenterde hij tussen de loodsen door in de richting van de spelende tweeling. En toen....

Toen zag hij iets, waarvoor hij zich wel driemaal de ogen mocht uitwrijven voordat hij het geloofde.

De kleuters zaten plat op de grond. En tussen de beide krullebollen, ook plat op de grond, zat een jongen. Hij had een

prentenboek in zijn handen en hij liet uit dat prentenboek de kleinen plaatjes kijken.

Hij was een stevige knaap, die jongen. Hij had een zware manchester broek aan en hij droeg een trui, een blauwe trui, zoals schippers wel dragen, maar dan een hele mooie. Zijn haar was donker, bijna zwart en zijn gezicht had een gezonde, verbrande kleur.

Het was de jongen van de ‘Albatros’, de jongen, die pas op school was gekomen en die in de zesde klas zat.

En die jongen zat me daar nu heel rustig en gezellig tussen zijn beide broertjes en bekeek met hen een van hun prentenboeken. De kleuters hadden hun kopjes tegen zijn schouders gelegd, of ze al jaren vrienden waren. En ze luisterden, of het mooiste verhaal uit het mooiste sprookjesboek van de hele wereld hun werd verteld.

Joost stond één ogenblik doodstil toe te kijken. Hij had een heel vreemd gevoel boven in zijn keel. Hij was verschrikkelijk blij en hij was toch ook weer heel verlegen. En een beetje beschaamd en een beetje jaloers was hij ook. Hoe vaak had Moeder niet gezegd: toe, Joost, lees jij de kleintjes nu eens wat voor of laat ze anders eens wat plaatjes zien. Dat vinden ze zo leuk.

Maar hij had er haast nooit zin in gehad.

En nu zat me daar die vreemde jongen tussen zijn broertjes en ja.... hij zat daar eigenlijk op *zijn* plaats.

En wat moest hij nu zeggen?

Hij zei niets.

Hij kuchte alleen maar eens.

De vreemde jongen keek even op en ging toen rustig door met plaatjes te kijken. De tweelingen keken ook op en toen zagen ze Joost.

Henk zat met zijn duimpje in zijn mond en dat duimpje flipte vlug naar buiten. En met een juichend stemmetje riep hij naar zijn broer.

- Fijn, jô.... Die grote jongen.... die grote jongen is heel aardig.... En hij vertelt hele mooie verhaaltjes.... En hij maakt allemaal grapjes.

Toen moest die grote jongen toch ook wel wat zeggen.

- Zijn dat jouw broertjes? vroeg hij.... Leuke knullen zijn het. Ik wou, dat ik zo'n paar kleine broertjes had. Ik heb alleen maar zusjes.... Woon jij hier?

- Ja, zei Joost snel.... Mijn vader is hier opzichter op de werf. Hij moet toezicht houden op het bouwen van coasters voor de K.N.S.M.

Is dát schip van jouw vader?

Hij wees naar de ‘Albatros’.

- Ja, zei de jongen, dat is ons nieuwe schip.

Hij wilde meteen opstaan om naar Joost toe te gaan. Maar de tweelingen hingen aan zijn broekspijpen en hij was zo goed niet, of hij moest weer gaan zitten en plaatjes kijken en vertellen.

Toen plantte Joost zich ook naast het groepje en hij deed zijn best, om zijn scha weer wat in te halen en om ook leuke dingen te zeggen, waar de kleuters plezier in zouden hebben.

Doch toen hij een kwartiertje bij het groepje had gezeten en toen het boek nog eens opnieuw was doorgebladerd, zag hij zijn kans. Want de jongen stond op en hij klopte zijn broek schoon.

- Ik ga nu nog even naar het schip, zei hij.... Mijn vader is er ook. Krijg ik nu ook een handje van je? En vertel me eens, hoe heet je?

Henk vertelde, dat hij Henk heette. En Keesje vertelde, dat hij Keesje heette. En toen zei die andere jongen: Zo, nou - dat zijn een paar mooie namen. En ik heet Hans, Hans Karsten.

Hij keerde zich naar Joost en vroeg: En hoe heet jij?.... O, Joost.... Ben jij ook op die school in de Emmastraat?.... Ik zag je geloof ik gisteren op het plein. Nu, ik ga dan maar.... Daaag!....

De kleine kereltjes riepen ook: Daaag! en ze keken een beetje bedremmeld hem na.

Hans stapte recht op de ‘Albatros’ af.

Nu pas zag Joost, hoe fors die jongen was en hoe sterk.

Als hij maar gedurfd had, dan had hij iets gevraagd. Dan had hij gevraagd: Mag ik met je mee?

Hij durfde niet.

Hij voelde zich stumperig bij die stevige kerel, die al in de zesde klas zat en wiens vader de baas was van de ‘Albatros’.

Maar Hans Karsten scheen van deze bewondering niets te merken. Het scheen alleen wel, dat hij voelde nagekeken te worden. Want plots keerde hij zich om naar Joost en hij vroeg pardoes.

- Wou je soms mee?

- Ja.... ja, zeg.... ja, graag.... zei Joost.

En hij pakte zijn beide broertjes tegelijk beet en hij beloofde ze de mooiste verhaaltjes en hij zou de prachtigste plaatjes voor hen meebrengen, als hij weer eens boodschappen voor zijn moeder moest halen. En hij zou....

Toen schoot hij als een pijl uit de boog achter Hans Karsten aan, die al bezig was de trap op te klimmen naar het prachtige, glanzende schip, dat ‘Albatros’ heette.

14
Vriendschap op de proef

Op de ‘Albatros’ was men met man en macht aan het werk. Nog twee weken en het schip moest kant en klaar zijn. Nog twee weken en de proefvaart zou worden gehouden. En dan.... Dan koos het schip zee.

Maar voor die tijd moest er nog heel wat gebeuren. Vooral de schilders en de meubelmakers hadden het nog druk. De beide jongens, Hans en Joost stonden toe te kijken in een van de officiershutten. Joost had dit deel van het bedrijf nog nooit gezien. Want toen de ‘Zeemeeuw’ afgewerkt werd, had hij met zijn gebroken been gezeten. Hij was dan ook meer dan verbaasd, toen hij zag, hoe prachtig alles werd. Geen mens ter wereld kon

weten, dat zo'n donkere romp zoveel luxe kamertjes verborg. Het ene vertrek was al weer mooier dan het andere.

- 't Lijkt wel een jacht of zo van een prins of zo, verzuchtte hij.

Die ene schilder was een leuke man. Hij pakte Joost bij zijn kladden en zette hem in één forse ruk aan de overkant van een smalle, hoge drempel.

- Ga een beetje aan de kant of zo, zei hij; je staat me hier in de weg of zo....

De jongens lachten en samen trokken ze nu maar verder op hun inspectietocht. Joost voelde voorzichtig eens even langs het prachtige, donkere hout, waarvan alles in de hutten was gemaakt, de bedden - soms twee boven elkaar, net als bij hen in de wagen - de kasten, de banken, de tafels.

- 't Lijkt wel van eikehout, zei hij tegen Hans.

- Eikehout?.... Nee, 't is mahoniehout, zei Hans. En hij had wel een beetje plezier in het verbaasde gezicht van Joost.

- Is dat duur? vroeg Joost.

- Nou, reken maar, zei Hans. Dat is het allerduurste geloof ik. Mooi, he?

Ja, geweldig mooi. Wie had dat gedacht, dat zo'n coaster zo prachtig betimmerd werd. Vader had er wel eens iets van gezegd. Maar je moest het toch eerst met je eigen ogen zien om te weten, *hoe* mooi het was.

Toen ze hun hoofden weer boven een der trapjes staken om aan dek te komen, stond er opeens een forse man voor hen. Hij was de vader van Hans, mijnheer Karsten. En hij keek Joost, die het eerst opdook, vreemd aan.

- Wat moet dat hier? vroeg hij. En hij vroeg het tamelijk bars.

Joost schrok wel even. Maar Hans scheen nogal het vertrouwen van zijn vader te hebben. Hij vertelde rustig, wie Joost was. Dat

zijn vader toezicht had op het bouwen van de schepen voor de K.N.S.M. en dat hij hier op de werf woonde in een wagen.

Ze mochten gelukkig aan boord blijven met z'n tweeën. Maar geen derde er meer bij, waarschuwde mijnheer Karsten.

Nu, daar zouden ze wel voor zorgen. De tocht door het schip werd er voor Joost des te fijner door. Hij alleen mocht op het schip, - hij met het zoontje van de kapitein.

Ze trokken nu van hut tot hut en van kamer tot kamer. Voor ze binnen gingen, keken ze eerst even op het metalen plaatje, dat aan de bovenrand van elke deur was bevestigd. Dan wist je meteen, voor wie de hut was bestemd. Je las: 1e machinist, 2e machinist, 1e stuurman, 2e stuurman; en zo voort. Dit waren de officiersvertrekken. Boven elke bed zag je een lampje en een telefoontoestel. Zo konden de mannen met elkaar praten, zonder dat ze door het hele schip behoefden te zwalken om elkaar te zoeken.

Op één der kamers stond: kapitein. Dat was wel de prachtigste hut van allemaal. De kapitein had een aparte salon, een aparte slaaphut en een aparte douchecel.

Uit de salon kwam je langs een smalle trap in het stuurhuis. Dat was dus heel boven. Dat moest ook wel, want van daaruit moest je ver over het water kunnen kijken. In een hoek van het stuurhuis was ook de radiokamer. Daarin stond niet een gewoon radiotoestel, zoals je thuis wel hebt. Maar een prachtig zendstationnetje en een ontvangtoestel. Midden op de zee kon je zo luisteren naar de wal en naar andere schepen. Maar je kon meer dan dat. Je kon ook *spreken* met de wal.

Joost ging eens breed achter het stuurwiel staan met de vele spaken en hij deed, of hij er aan draaide.

- Ik ben de kapitein, pochte hij.... En hij zette een hoge borst.

Alla, matroos.... ga jij es effe.... ga jij es effe een pakje shag voor me hale uit de salon. Ik wil even een sigaret draaie.... Maar blijf asjeblief met je vingers van het stuurwiel af. Daar mag een matroos niet ankomme, begrepe....

Hij keek scheef naar Hans en meteen schrok hij een beetje van zichzelf. Hij begreep, dat hij hier op dit vreemde schip nog wel moest oppassen en dat hij nu niet direct een al te hoge toon moest aanslaan tegen het zoontje van de kapitein. Hij was zo echt in zijn kapiteinsrol gekropen, dat hij vergeten was, dat hij een half uur geleden die hele Hans Karsten nog niet kende. Hij schrok ook een beetje van Hans zijn spottend gezicht.... Dat gezicht trok in een vreemde lach en het vroeg, wat Joost nu toch eigenlijk wel stond te beweren.

- Je bent niet lekker, lachte Hans.... Ha, ha, die is goed.... De kapitein achter het stuurwiel. En de matroos mag er niet aankomen. Maar zo is het helemaal niet, jongetje.... Je weet er niets van.... Dat heb je nou altijd van die landrotten.

Joost zijn trots zakte in als een lekke ballon.

- Nou, ja.... stotterde hij.... Ik.... e... ik vergiste me even. Ik bedoelde natuurlijk, dat ik de eerste stuurman was. En ik dacht er ook niet aan, dat.... e.... dat jij het zoontje van de kapitein bent.

- Man, dàt geeft toch niets, vond Hans.... Maar ik zeg je nog eens, dat je er geen bal van snapt.... Want zo gaat het helemaal niet.

- Niet? vroeg Joost.

- Nee, zei Hans.... Er staat juist vaak een matroos aan het stuur. En de stuurman, die staat erbij.

- Nou breekt me de klomp, hield Joost zich groot. Een stuurman is toch zeker een *stuurman.* Hoe kan dat nu anders.

- Hoe kan dat nu anders?.... Ja, dan moet je eens een reis mee maken, dan weet je dat ook. Of een proefvaart.... Misschien mag je onze proefvaart wel meemaken.

Het was Joost te moede, of hij luilekkerland naderde en of men de duiven al aan het braden was. Ze vlogen hem bijna in de mond. Bijna....

Maar nu moest hij oppassen, dat ze hem niet net voorbij vlogen.

- Zou dat mogen, dacht je? vroeg hij.... O, mijn vader vindt het vast wel goed. Dat weet ik zeker. En 't is net in de pinkstervakantie. Dat heb ik al uitgerekend. Nou, dan mag het natuurlijk wel.

Is jouw vader nog aan boord?

Weet ik niet, schudde Hans. Maar al was hij aan boord, dan vroeg ik het *nu* nog niet. 'k Zal het vanavond wel eens proberen.

Hij stond nu met Joost voor de ramen van de stuurhut en ze keken samen over het prachtige landschap, dat zich zo wijd uitstrekte, ja, wijder dan ooit, nu ze hier zo hoog stonden te turen. En ze keken naar de auto's, die voorbij raasden in de diepte aan de overkant van de Hunze.

En toen....

Toen zagen ze aan die overkant bij het water een jongen staan, die met zijn beide armen zwaaide. Een jongen, die van zijn handen een toeter ging maken en die door die toeter tegen hen begon te roepen.

Hans ontdekte hem het eerst en hij wees Joost er naar.

- Die jongen roept iets naar ons, zei hij tegen Joost. Ken je hem?

Joost keek en hij zag het meteen. Het was Piet Spaan.

- Hij roept naar ons, zei Hans. En hij deed de deur van de stuurkamer open en stapte in het gangboord.

Toen hoorde hij een heldere jongensstem over het water klinken, langzaam en duidelijk:

- Hallo, die Joost!.... Ik kom bij jullie, hoor!

- Dat kan niet, zei Hans. Je weet, wat mijn vader zopas gezegd heeft.

Joost schreeuwde al naar beneden:

- Nee, hoor!.... Je moogt niet komen!.... De kapitein heeft het verboden!

En hij gebaarde druk met zijn handen van: nee, want Piet Spaan scheen helemaal niet onder de indruk te komen van zijn geschreeuw, ja, zelfs niet van dat grote woord: kapitein.

Wel zag hij Joost druk wenken en even keek hij ongelovig naar boven. Toen trok hij met zijn schouders, maakte een malle grimas, zoals hij die alleen kon maken en sprong in de schouw.

- Hij komt toch, zei Joost beduusd. Hij is mijn vriendje.

- Hij komt niet, zei Hans.... Mijn vader wil het niet hebben, dat heb je toch gehoord.

- Zullen we ons verstoppen? stelde Joost voor.

- Niks te verstoppen, zei Hans nijdig. Hij komt niet aan boord. En als hij het toch probeert, dan smijt ik hem er af.

In het hart van Joost was een felle strijd. Piet Spaan was zijn beste vriend. Met Piet Spaan had hij al deze maanden gespeeld en met Piet Spaan liep hij zoveel malen in de week het schoolpad. Met Piet Spaan had hij eieren gezocht en Piet had hem de mooiste plekjes gewezen. Piet Spaan zat nog altijd met hem in dezelfde bank en de nieuwe meester had het goed gevonden. Jullie bent geloof ik gezworen kameraden, had hij gezegd. Vooruit, we zullen het eens proberen.

Kon hij nu niet beter zeggen: als Piet Spaan niet aan boord mag,

dan ga ik er ook maar liever af; ik heb alles gezien en ik dank je wel?

Joost weifelde even. Maar toen, na een korte aarzeling, besloot hij snel, dit niet te doen. Hij moest toch wel mal zijn om zich een zo mooie kans te laten ontgaan een proefvaart mee te maken.

Zo wachtte ze nu met z'n tweeën aan bakboordzijde van de 'Albatros' op de komst van Pietje Spaan. Ze zagen, hoe hij rustig de ketting vastlegde van de schouw en ze zagen, hoe hij met een glunder gezicht naar de ijzeren ladder stapte, die leidde naar het gangboord van hun schip. Ze zagen, hoe hij zijn eerste voet zette op deze ladder en hoe hij blijkbaar van plan was, heel rustig naar boven te tippelen....

- Mag niet, jô! riep Hans. Er mogen geen vreemde jongens aan boord komen!

Piet wees verbaasd naar Joost.

- Is dat knaapje daar dan geen vreemde jongen?

- Nee, zei Hans beslist. Dat is iemand van de werf.... En dat is mijn kameraad.

Toen Joost dat hoorde, bloosde hij. Hij voelde, dat hij warm werd om zijn hoofd. En hij wist zelf niet, of het kwam van vreugde over de nieuwe vriendschap, die hem zo open en zo royaal werd aangeboden of dat het kwam van schaamte om het kleine verraad tegenover Piet Spaan. Ja, want dat werd het toch eigenlijk.

- O, zei Piet, is dat jouw kameraad? Ik dacht anders, dat hij *mijn* kameraad was.

Hij keerde zich naar Joost, alsof die hele vreemde jongen op de wereld niet meer bestond en hij zei:

- Kom, Joost, ga je mee? Ons paard heeft een veulen.

- Nee, zei Joost - en hij sloeg zijn ogen neer -, ik ga niet mee.

Toen begreep Piet, hoe laat het was. Er kwam een klein lichtje in zijn ogen, een klein fel en boos lichtje. Ook een verdrietig lichtje. Hij begon te begrijpen, dat het ernst was van die vreemde vent en dat het ook ernst was met Joost van Rijn.

- Je bent een gemene vent! riep hij.

De tranen sprongen hem in zijn ogen, toen hij dat riep. Maar dat behoefden die twee daarboven niet te zien. Hij keerde zich vlug om en hij maakte langzaam de ketting weer los van het schouwtje.

Joost zag het en hij wist niet, wat hij moest zeggen. Zou hij nòg Piet narennen en met hem meegaan naar de boerderij?

- Laat maar lopen, zei Hans. Is dàt jouw vriend? Nou, daar zou ik geen voet meer voor dwars zetten, hoor. Hij scheldt je nog uit ook. 'n Mooie vriendschap.

Maar Joost zweeg.

Want hij begreep maar al te goed, dat hij zijn vriendje diep had gekrenkt. Hij begreep, wat hij niet graag hardop zou willen zeggen: dat Piet Spaan gelijk had.... Want wat hij nu deed, dat wàs gemeen.

15
De ruzie

Joost van Rijn was niet met zijn beste dagen bezig. In huis grauwde en snauwde hij tegen de tweeling. Met Lientje had hij elke dag kibbelpartijtjes. En zelfs tegen zijn vader was hij een paar keer flink brutaal geweest. Op school verknoeide hij bijna al zijn werk.

- Wat heb je toch, jongen? had Moeder al een paar keer gevraagd.

En de meester had gewaarschuwd: dat komt niet goed met jou, Joost. Je hoofd bij je werk, knaapje.

Maar hij kon zijn hoofd niet bij zijn werk houden. Hij dacht maar steeds aan twee dingen: aan de proefvaart, waarvoor zijn vader en mijnheer Karsten beide toestemming hadden gegeven. En aan de ruzie met Piet Spaan. 't Was net, of hij door een wereldje liep, waar aan de ene kant de zon scheen en de vogels zongen. Maar aan de andere kant was de lucht donker en het leek er naar onweer.

Piet Spaan had nog geen woord weer tegen hem gezegd na die woensdagmiddag. Ze zaten wel samen in één bank, maar Piet deed, of zijn buurman zoiets was als lucht. Ja, die Piet was een aardige, gezellige kerel. Maar hij had een stijve kop en als hij eenmaal goed boos was, dan was je direct nog niet met hem klaar.

* * *

Die volgende zaterdagmiddag moest Joost voor zijn moeder boodschappen halen uit de stad. Met een mand aan zijn arm zeulde hij langs het eenzame weggetje met de wilgen en bij de drie sporen, waar het watertje was met de meerkoeten en de wilde eenden, plofte hij neer in het gras om even uit te puffen. Het was midden mei en het was al behoorlijk warm. Languit op zijn rug ging hij liggen en hij volgde met zijn ogen de aan- en afzwierende zwaluwen hoog in de lucht. 't Wordt vast weer, dacht hij, de zwaluwen vliegen hoog. Dat had hij van Piet Spaan geleerd. Hij beet op een zuursteel en hij dacht aan de proefvaart en aan Piet Spaan. En hij wilde voor een lief ding, dat het maar weer goed was met Piet. Maar het goed met hem máken, dat deed hij toch maar niet. Naar Piet gaan en zeggen: 't was

lelijk van me woensdag, daar paste hij voor. Niet, omdat hij daar te trots voor was. Hij was er niet te trots voor, maar te laf. Hij dacht: als ik weer goede vrienden word met Piet Spaan, hoe wordt het dan met Hans Karsten?

Op het plein waren ze wel voor en na bij elkaar, Hans en hij. Niet altijd, want Hans speelde meest met de jongens uit klas zes. Hans Karsten zou het misschien niet eens zo erg vinden, als hij weer goede vrienden werd met Piet. Hans was wel een royale kerel.... Maar.... Als hij het eens wél erg vond! Als hij eens zei: o, is die vent toch je kameraad.... Nou, dan moet je maar met hem een proefvaart gaan maken.... Wat dan?

Kijk, daar was hij bang voor. Hij luisterde niet naar de stem van zijn geweten, die zei: je weet heel goed, wat de Here van je vraagt. Hij luisterde naar de stemmen van zijn hart, dat samen met zijn hersenen sommetjes maakte van: zoveel met Piet en zoveel met Hans en als je dan optelt of aftrekt, wat komt er dan uit?

In zijn geweten was er steeds die stille stem, die al maar zei: lafaard;.... lafaard.

Hij wilde die stem tot zwijgen brengen en hij begon een liedje te neuriën, zo tussen zijn tanden. Maar het ging niet echt van harte.

Opeens spitste hij zijn oren. Hij hoorde stemmen. Jongensstemmen van de andere kant van het dijkje, waar hij tegen lag en ze naderden snel. Voor hij zich kon oprichten, had hij al begrepen, van wie ze waren. Ze waren van Piet en Rieks. Hij herkende hun stemmen. Vlak langs hem heen stoven ze nu de berm af naar het plasje.

- Hier zitten ze vast en zeker! riep Rieks. Ik heb ze verleden jaar zo vaak gevangen!

- Echte koningssalamanders? vroeg Piet.

- Nou en of. Met een grote kam op de rug en oranjevlekken op de buik.

Joost lag roerloos. Hij wilde het liefst vlug hier weg, maar hij durfde niet. Zijn hart bonsde in z'n keel. Als ze nu maar doorliepen langs het water, dan kon hij aanstonds stilletjes wegsluipen. Misschien zagen ze hem dan op het laatste nippertje, maar dat was het ergste niet.

Tussen zijn oogleden door loerde hij naar de jongens. Ze hadden een schepnet bij zich. Piet droeg dat net. Hij wilde het in het water steken, maar het bleef met de lange steel haken achter een twijg van een knotwilg. Hij keerde zich half om, om te kijken, waar het hem toch wel schortte met die stok.

Toen zag hij Joost van Rijn liggen tegen de berm op geen twintig meter van hen vandaan. Even stond hij doodstil en keek verbaasd naar zijn vriendje. Toen wilde hij zich omkeren en weglopen. Maar hij aarzelde nog even en toen was het, of al de opgekropte boosheid op eenmaal naar boven kwam bruisen.

- Je bent...., je bent.... een gemene vent, zei hij vinnig. Ga maar met die Hans spelen en vaar voor mijn part met hem naar de noordpool.... Ik speel toch niet weer met je, Rotterdamse opschepper.

Joost stond van de schrik ook al recht op zijn benen. Hij wilde wel met scheldwoorden en een grote mond zich verdedigen, maar het was, of een stem van binnen hem waarschuwde, nu maar niet te hoog uit de boom te zingen. Hij wist maar al te goed, dat hij lelijk had gedaan en dat hij nòg lelijk en ontrouw was.

Toen Piet hem daar echter zwijgend als met de mond vol tanden zag staan, wond hij zich nog meer op.

- Ja, nu kun je niets zeggen, he.... Nou sta je daar of je niet

weet, wat praten is. Maar woensdag op het schip had je een groot woord. Ja, is 't niet zo?....

Hij kwam een pas of wat naar Joost toe. Hij gooide zijn schepnet neer.... Hij balde zijn vuisten.

Toen begreep Rieks: dit wordt vechten. Hij wist, dat Piet erg driftig kon worden. Daarom pakte hij hem bij zijn arm en zei:

- Laat lopen, jô.... Wat heb je d'r aan. Kom, ga mee. We zijn hem niet meer nodig.

Piet scheurde zijn arm los uit de greep van Rieks' stevige knuist. Maar hij hield zich nu toch in.

- Kom mee, maande Rieks. Die vent meent geloof ik, dat hij

het op de werf te zeggen heeft. Maar laat hij goed begrijpen, dat hij hier bij de drie sporen niets te vertellen heeft.... O, zo. En als je nog eens wat weet, Joost van Rijn, van vloeken en zo, dan moet je het vooral zeggen. Ik was immers niet christelijk genoeg voor jullie. Nou, een kameraad gemeen behandelen als je een andere vriend kunt krijgen, dàt is zeker wèl christelijk.... Joost stond te trillen op zijn benen. Van alles bedacht hij, van alles wilde hij zeggen. Maar 't was, of zijn tong bevroren was. Hij had een gevoel, dat hij heel hard zou kunnen schreien. Doch er kwamen geen tranen. Vreselijk was het, wat Rieks daar tegen hem zei. Maar hij had geen enkel verweer, omdat hij maar al te goed begreep, dat Rieks niet anders kon denken, dan dat hij zó was. Alleen, toen Piet en Rieks zich omkeerden en hun schepnet weer opzochten, wist hij een paar woorden hen na te roepen, woorden, die ook nog geen enkele zin hadden.

- Jullie kunnen allebei opvliegen, schimpte hij.... Allebei, voor mijn part.

Dat was zijn enigste verweer.

Hij pakte zijn mand met de boodschappen en hij krabbelde tegen de dijk op. Hij had het gevoel, alsof hij een flink pak slaag had gehad. Ja, hij had zelfs liever maar een echt pak slaag gehad dan deze harde woorden van Piet en van Rieks, die maar naklonken in zijn oren.

16
De drie sporen

Op school die volgende maandag was het helemaal mis. Ze zaten nog steeds bij elkaar in de bank, Joost en Piet. Dat hadden ze altijd prettig gevonden. Nu dachten ze daar anders over. Nu

wilden ze hun spaarpotten wel omkeren, als ze maar een andere plaats mochten hebben. Maar ja, dat kon je natuurlijk niet tegen de meester zeggen.

De meester scheen er trouwens wel iets van te begrijpen, dat er een onweerswolkje hing tussen die twee jongens op de derde bank bij het raam. Ze zaten maar steeds met hun ruggen half naar elkaar toe gekeerd en ze zeiden geen woord tegen elkaar. En hun werk.... nou, dat was de laatste tijd maar zo-zo. De meester had al eens een keer gezegd: hoe wordt dat daar met die knapen op de derde bank; toch geen ruzie of zo? Hij had al eens gewaarschuwd: toe, Joost - schuif eens wat dichter naar je kameraad.... Maar 't had alles niets uitgewerkt. En hij had geen ander antwoord gehad dan zwijgende monden en donkere gezichten.

Om vier uur, toen de school uitging, tikte hij Joost en Piet ongemerkt even op de schouder en hij zei: blijf eens even achter, jullie. Hij zei het zo zacht, dat niemand het kon horen. En niemand had ook in de gaten gekregen, dat ze weer in het lokaal waren teruggegaan.

Nu zaten ze samen met de meester in het lege lokaal. 't Was doodstil en je kon het tikken van de kleine klok aan de wand zo scherp horen, dat het wel leek, of er een zwaar uurwerk hing. Ja, je hoorde zelfs de stilte.... Die stilte suisde de jongens in de oren.

- Komen jullie nu eens hier, zei de meester rustig.

Ze kwamen aarzelend naar voren. Ze kwamen elk langs een ander pad. De een kwam van rechts, de ander kwam van links. Zo gebeurde het, dat ze ook precies elk aan een kant van het tafeltje van de meester kwamen te staan en dat vonden ze beide net goed.

- Zo, zei de meester, vertel me nu maar eens rustig, wat jullie met elkaar hebt. Want dat er iets niet pluis is, dat heb ik natuurlijk al enige dagen gemerkt. Piet of Joost - wie van de heren mag ik het eerst het woord geven?

Piet Spaan drukte zijn lippen stijf op elkaar. Hij scheen niet van plan te zijn één woord te zeggen. Joost boog zijn hoofd zo diep, dat zijn kin zijn borst raakte. En hij keek maar naar zijn wiebelende voet, die al maar links, rechts, links, rechts bewoog.

- Ja, zei de meester, als jullie niet van plan zijn om iets te zeggen, dan duurt deze conferentie niet zo heel lang....

Eén ding zou ik jullie nog willen vragen: hebben jullie nu waarlijk echt ruzie?

Twee hoofden knikten van *ja.*

- O, dan dacht ik dus niet helemaal verkeerd. Luister nu eens goed. Als jullie ruzie hebt met elkaar en je wilt mij verder niets zeggen, dan blijft daar alleen de mogelijkheid, dat ik *jullie* iets ga zeggen. Ik zal het heel kort maken. In de bijbel staat: laat de zon niet ondergaan over uw toorn. Dat hebben jullie nu blijkbaar al enige keren gedaan.... Ik vind dat maar gevaarlijk. Want God heeft ons die waarschuwing niet voor niets gegeven. En de Here Jezus heeft eens gezegd: verzoen u *haastig* met uw broeder....

Denk daar nu maar eens over na en ga nu maar eerst naar huis.

Dag jongens!....

En toen gingen ze samen. Maar ze liepen maar heel kort naast elkaar. Want ze hadden wel begrepen, wat de meester zei, maar geen van beiden hadden ze de lust, om dit nu ook direct te doen. Piet Spaan bleef eerst een paar meter achter. Even later moest hij zijn schoenveter vastmaken. Toen was de afstand tussen hen al weer wat groter. En toen hij vlak daarop een paar

nieuwe vliegtuigmodelletjes ontdekte in een speelgoedwinkel, moest hij daar toch ook nog even kijken.

Dat alles was eigenlijk niets voor die vlugge Piet en het was dan ook begrijpelijk, dat hij moeite had om op de weg naar huis een zo grote afstand te bewaren. Maar hij zorgde er toch voor, dat Joost hem voortdurend voor bleef.

Zo naderden ze de drie sporen.

Toen gebeurde er iets.

* * *

Juist toen Joost het eerste van de sporen zo dicht was genaderd, dat het weggetje al een beetje begon te klimmen tegen de spoordijk, kwamen aan de overkant boven de rails twee kinderkopjes uit. Het waren de hoofdjes van Henk en van Kees. Ze vonden deze mooie morgen erg geschikt, om hun eigen kleine wereld van elke-dag-hetzelfde eens te verlaten om eens met de grote wereld, waarin Joost en Lientje telkens weer verdwenen, kennis te maken.

Op hetzelfde ogenblik, dat Joost hen zag, ontdekten ze hun grote broer en dat vonden ze meer dan prachtig. Juichend kwamen ze aanrennen. Hun handjes wiekten door de lucht als opvliegende vogeltjes en hun vlugge voetjes raakten nauwelijks de grond. Ze waren geen vijftig meter meer van Joost vandaan. Alleen was er tussen hen en hun grote broer nog de dubbele spoorbaan. En over die spoorbaan naderde met een snelheid van tachtig kilometer per uur de expresse uit Amsterdam.

Joost schreeuwde het uit. Hij sprong naar voren.... Hij dacht aan geen gevaar. Hij dacht alleen maar aan zijn broertjes, die in doodsgevaar waren. En ze wisten het niet....

Henk was zijn broertje een paar pasjes voor. Joost greep hem,

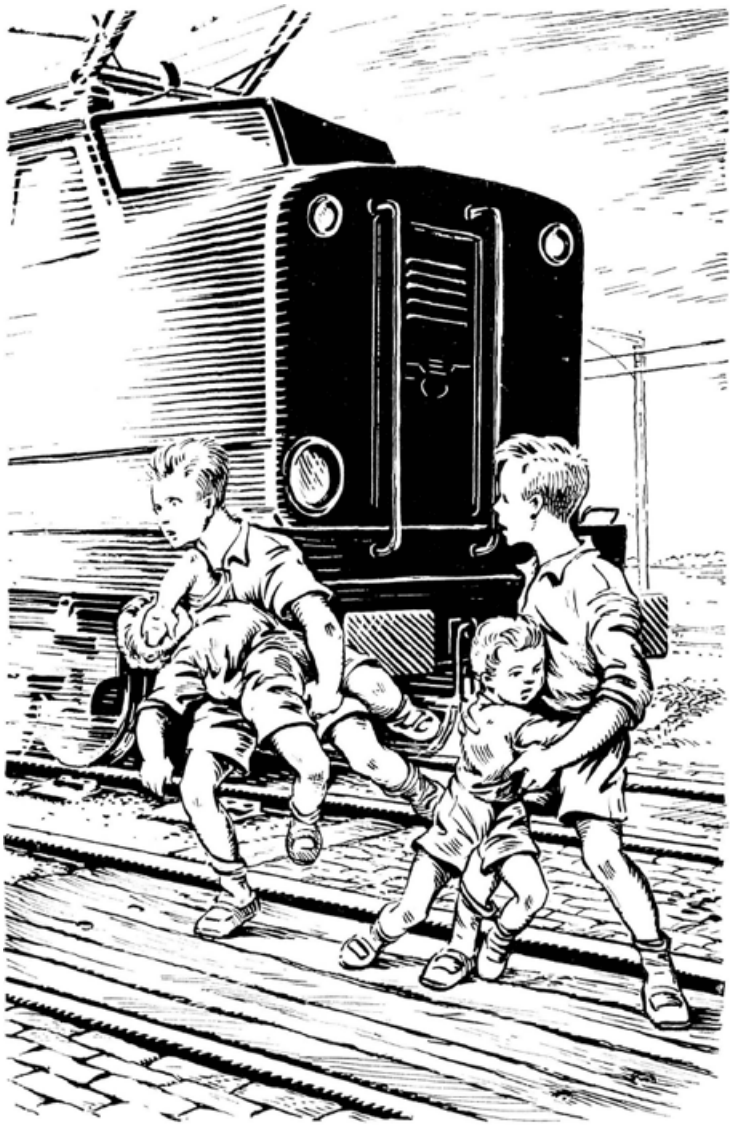

trok hem naar zich toe.... hield hem stijf tegen zich aan.... Maar o, Kees, Kees!....

Toen was het, of er een pijl langs hem heenschoot. Wat het was, wist hij nauwelijks, maar hij zag zo iets als een jongen, die zijn broertje greep....

En toen donderde met vreselijk geweld de zware trein vlak aan hen voorbij. En de signaalhoorn klonk dreigend en angstwekkend in zijn oren. De wagenbestuurder had op het laatste ogenblik het gevaar gezien, waarin de kleuters verkeerden.

Joost kneep zijn ogen dicht. Het licht flikkerde of het weerlichtte. Toen werd het weer stil.... De trein schoot rommelend verder naar het station. Henkie stond hardop te schreeuwen en zijn handjes grepen zich stijf vast aan Joost zijn broek.

Twee meter van hem af stond Kees ook hardop te huilen.... En over de sporen schoot als een pijl uit de boog Piet Spaan in de richting van de helling.... Piet Spaan, die met levensgevaar zijn broertje had gered. Piet Spaan, met wie hij ruzie had. Was het zo'n groot wonder, dat plots Joost ook hardop begon te huilen?

17
De verzoening

Op de derde bank bij het raam zaten Joost van Rijn en Piet Spaan en ze luisterden naar het vertellen van de meester; het was de vrijdag voordat de pinkstervakantie begon. Omdat het zondag Pinksteren zou zijn en omdat de meester daarvan vertelde, moesten ze aan *Pinksteren* denken; en omdat het nu vakantie werd, morgen al, moesten ze aan de *vakantie* denken en aan alles, wat er in die korte vakantie zou kunnen of moeten gebeuren. Maar

een mens kan geen twee dingen tegelijk doen en dat probeerden ze toch, die twee. En daardoor gooiden ze de heleboel door elkaar, het werd net een kluwen in hun hersenen, een kluwen van draden, die lelijk in de war zaten.

Meester Dupuis deed heel erg zijn best, om aan de kinderen duidelijk te maken, wat het nu eigenlijk betekende, dat er eens een dag was geweest, waarop God zijn Heilige Geest had uitgestort. Als dat eens niet was gebeurd, zei hij, dan stond ik niet hier voor de klas en Joost van Rijn zat hier niet in de bank. Begrijp jij dat, Piet Spaan?

Piet Spaan begreep het helemaal niet en hij wist eigenlijk niet eens, waar het over ging. Hij dacht aan de proefvaart van de 'Albatros', waar hij toch wel niet aan te pas zou komen en hij dacht aan Joost van Rijn, met wie hij nu wel weer *goede* vrienden was maar nog geen *beste* vrienden. Joost was bij hem geweest op die donderdag toen de tweeling bijna was overreden door de expresse. Samen met zijn vader was hij geweest en hij had gevraagd: wil je me wel vergeven, dat ik lelijk ben geweest tegen je? En Piet had natuurlijk gezegd van *ja*.... En zo waren ze weer vrienden geworden. Maar de wagen liep nog wat stroef. Want Piet zou toch wel graag eens willen weten, hoe nu alles vèrder zou gaan. Of Joost nu ook kameraad zou blijven met die nieuwe knul. En of Joost ook mee zou gaan met de proefvaart en of hij zijn echte vriend dan ook in de steek zou laten.

Nu kwam opeens die vraag van de meester en hij zat met zijn mond vol kiezen en tanden. Hij wist niets te zeggen en het bleek, dat ook Joost niets wist te zeggen. Want ook Joost was met zijn gedachten bij de proefvaart van de 'Albatros' en hij vond het heel erg, dat hij die niet zou kunnen meemaken. Want dit stond voor hem als een paal boven het water van de Hunze: ik ga niet

zonder Piet. En Piet zou zeker niet worden gevraagd. En alles met elkaar was dat toch maar heel erg jammer.

- Ik zal het voor die beide jongens nog maar eens een keer zeggen, zei de meester. En hij zei het nog eens opnieuw en hij herhaalde zijn vraag. Maar het bleef zwijgen op de derde bank aan de raamkant. En in de hele klas bleef het zwijgen. En daarom ging de meester zijn eigen vraag maar beantwoorden en hij maakte de kinderen duidelijk, dat pas na de uitstorting van de Heilige Geest het evangelie de wereld was ingegaan. Pas toen begrepen de apostelen, wat het betekende, dat de Heiland had gezegd: gaat dan heen in de hele wereld en onderwijst alle volken en gaat ze dopen in de naam van de Vader en van de Zoon en van de Heilige Geest. Toen woonden in deze landen nog woeste heidenen en dat waren jullie voorouders. Dat waren om zo te zeggen jullie grootouders. De Heilige Geest heeft Paulus geroepen tot het zendingswerk. En Hij heeft het zo geleid, dat het evangelie het eerst werd gepredikt aan de kinderen van Jafet. Die Heilige Geest heeft ook in de harten van al die heidenen het grote wonder gewerkt, dat ze konden geloven. Want dat kun je maar niet zo van je zelf. Zo zijn ook hier de zendelingen gekomen. En zo is de Kerk van Jezus Christus eindelijk ook in Groningen gekomen. En zo komt het ook door het werk van de Heilige Geest, dat jullie hier zitten te luisteren en dat ik hier sta te vertellen. Begrijp je er nu iets van?.... En als jullie gelooft, dat de Here Jezus waarlijk is opgestaan uit de doden en dat Hij waarlijk naar de hemel is opgevaren en dat Hij waarlijk daar zit om ook voor jullie te bidden - dan is dat het werk van de Heilige Geest. Daarom is pinksterfeest zo'n heerlijk feest. Als mensen op deze zondige aarde elkander kunnen liefhebben, omdat Christus dat van hen vraagt - dan is dat het werk van de Heilige Geest. En als

je boos op elkaar bent en je kunt elkaar toch weer echt vergeven, dan is dat het werk van de Heilige Geest. Alles, wat we aan goeds voor God en mensen kunnen doen, dat kunnen we geen van allen van ons zelf. Dat kunnen we alleen maar door de kracht van de Heilige Geest.

Nu luisterden Joost en Piet wel. Nooit hadden ze de dingen van Pinksteren zo goed begrepen. Nooit hadden ze ook zo echt geweten, dat je elkaar alleen maar kunt liefhebben en vergeven, omdat eens de Heilige Geest werd uitgestort. En toen de meester aan het einde van de les vroeg: wat zullen we nu nog eens samen zingen? - toen stak Joost opeens zijn vinger op en hij zei: Ja, de Trooster is gekomen.... De meester zei, dat hij het prachtig vond. En plechtig en rustig las hij het vers voor.

Ja, de Trooster is gekomen,
Jezus ging van d'aarde heen!
Jezus van U opgenomen,
Liet, o Kerk, u niet alleen!
De Beloofde werd gezonden,
En de kracht uit God kwam neer!
't Past ons juichend, keer op keer,
Zijn verschijning te verkonden!
Heden is het Pinksterfeest!
Looft en dankt de Heil'ge Geest!

Ze zongen het zacht, maar wel heel erg blij. En voor het eerst begon Joost er iets van te begrijpen, dat ook Pinksteren een echt féést is.

* * *

Dat was vrijdagmorgen geweest.

En vrijdagavond?

Vrijdagavond moesten Joost en Piet op de ‘Albatros’ komen in de kapiteinshut. Ze wisten niet waarvoor. Ze vermoedden wel iets en ze hoopten ook wel iets. Maar ze waren maar bang, dat ze verkeerd hoopten.

Joost kwam van de kant van de werf die avond en Piet kwam van de overzij met de schouw. Dat was allemaal vanzelfsprekend, want ze woonden beide aan een verschillende kant van de ‘Albatros’. Maar niet zo vanzelfsprekend was het, dat ze precies tegelijk aan de voet van de ladder stonden. En dat ze geen van beide wisten, wat ze zeggen moesten tegen elkaar. En omdat ze dat niet goed wisten, zeiden ze alleen maar tegen elkaar, wat alle jongens in Groningerland tegen elkaar zeggen, als ze willen groeten. Ze zeiden: môje.... En meer niet. En toen kropen ze als katten achter elkaar de ladder op en als katten slopen ze door het gangboord. Voor de kapiteinshut hielden ze halt. En ze luisterden naar de stemmen, die ze daar binnen hoorden. Ze keken elkaar aan en ze luisterden nog eens opnieuw, scherper en voorzichtiger. Toen zei Joost:

- 't Is net, of ik Rieks Hovinga hoor praten.

- Ja, zei Piet, en het is net of ik ook die jongen, die Hans hoor praten.

Ze behoefden niet lang in het onzekere te leven, want met dat ze dit zeiden, ging de deur van de salon open en de kapitein stond zelf voor hen. En achter zijn brede rug zagen ze in de salon Rieks en Hans staan.

- Kom er maar in, mannen, zei de kapitein. Ik dacht al, dat ik wat hoorde aan boord.

Ze schoven naar binnen als mensen, die iets verkeerds hebben

gedaan en die nu voor de rechter moeten komen. En zo voelden ze zich ook wel een beetje. En dat werd nog meer zo, toen de kapitein zelf in een grote stoel ging zitten en toen hij de vier knapen op een rijtje voor zich neer zette. Eerst Hans en daarnaast Rieks. En dan Piet Spaan en eindelijk Joost. Hij stak rustig een sigaret op en toen keek hij van de ene jongen naar de andere.

- Ik zal nu maar eens gaan zeggen, zei hij, wat jullie denken op dit ogenblik. Jullie denken: wat gaat er nu eigenlijk gebeuren en wat wil die kapitein nu toch met ons? En Hans denkt: wat zullen we nu beleven? Waar of niet?

- Ja, knikten ze allen. Zo is het precies.

- Prachtig, zei de kapitein. Dan zijn we het daarover dus eens. Ik hoop nu maar dat we het over een paar andere dingen ook eens zullen worden. Kijk, jullie hebben ruzie gehad met elkaar.

Flinke ruzie ook. Hans niet het meest, want hij stond er nog een beetje buiten. Maar hij heeft toch ook zijn rol gespeeld en niet eens zo'n hele mooie en daarom heb ik ook hem laten komen.

En toen ging mijnheer Karsten vertellen, wat er was gebeurd de laatste weken. Wat er was gebeurd op de 'Albatros' die woensdagmiddag, toen Piet Spaan niet aan boord mocht komen van Hans en Joost. Wat er was gebeurd bij het watertje, waar de meerkoeten nestelden. Wat er was gebeurd in de klas met de meester en wat er was gebeurd bij de drie sporen. Alles wist hij.... Alles!....

Toen hij uitgepraat was vroeg hij - en hij keek scherp van de een naar de ander -: Heb ik het goed weergegeven? Is het zo gebeurd? Je zegt het maar.

Ja, knikten de jongens. Zo is het gebeurd, zo als u het nu hebt verteld. En ze wilden wel vragen: hoe weet u dat allemaal zo precies? Maar dat durfden ze toch niet.

Voor Joost en voor Piet was ondertussen de hele gang van zaken in de kapiteinshut een teleurstelling. Ze hadden een stille hoop gehad, dat ze voor heel andere zaken aan boord waren geroepen. *Nu* begrepen ze, waarvoor de kapitein ze had laten komen. Hij wilde hen eens onder handen nemen over wat er de laatste week was gebeurd zo rond de helling.

Kapitein Karsten keek nu eerst naar zijn eigen zoon Hans.

- Hans, zei hij, vertel me eens: was het wel mooi van jou, om zo tegen Piet te doen? Wist je niet, dat die twee jongens vrienden waren?

- Dat begreep ik wel, zei Hans.... Maar u had toch gezegd: er mag verder niemand aan boord.

- Dat laatste is waar, zei de kapitein. En toch...., toch had je

anders moeten doen, Hans. Moet ik je dat misschien nog nader uitleggen?

Hans sloeg zijn ogen nu neer.... Hij wist niet beter te doen, dan te zwijgen.

- Piet Spaan, zei mijnheer Karsten, als je een kameraadje hebt vergeven, wat hij aan lelijks tegen je had gedaan, is dan alles weer echt goed? Of moet er dan nog iets gebeuren.

Piet schokte op. Hij dacht meteen aan de vertelling van de meester over Pinksteren en over het vergeven.

- Nee, mijnheer, zei hij. En hij bloosde.

- Joost van Rijn, zei de kapitein, was Piet Spaan een goede kameraad voor je?

- Ja, mijnheer, zei Joost.... Ja.... een hele goede....

- Dan wil ik jou nog één vraag stellen, Joost. Als je een beste kameraad hebt gevonden, zet je die dan zo maar aan de kant voor een andere, die je nog niet eens goed kent?

- Nee.... mijnheer...., stotterde Joost. En er sprong meteen een traan in zijn oog.

- Dan zijn we het daarover ook al eens, zei de kapitein. Ik wil er nog één ding bij zeggen, en dat is dit: als je de Here lief hebt, dan moet je dat ook bewijzen ja, dan moet je dat juist bewijzen in de omgang met je vriendjes. Zijn jullie dat ook met me eens?

De drie jongens knikten heftig van: ja....

- Prachtig, zei mijnheer Karsten. En toen keerde hij zich naar Rieks Hovinga. Hij zei:

- Kijk eens, Rieks - ja, zo heet je toch - ik heb een plan en dat wil ik eerst eens aan jou voorleggen. Eens horen, wat jij daar van zegt. Ik ben van plan, om jullie alle vier mee te nemen op de proefvaart! Als je ouders het tenminste goed vinden. Wat zeg jij daarvan?

Rieks zei niets. Maar hij zette zùlke ogen.... En dat deden de andere drie ook. Meende de kapitein dat werkelijk? Ja, ze zagen zo maar aan zijn gezicht, dat hij het echt meende. Maar was dàt dan hun straf?

De kapitein stak een verse sigaret op. Hij keek opnieuw naar Rieks alsof hij wilde zeggen: ik hoor nog maar steeds niets.

- Graag, mijnheer, zei Rieks.

- Dan is dat het een na laatste punt, waarover we het eens moeten worden voor we van wal steken, zei mijnheer Karsten. Het laatste punt komt nu.

Hij draaide zich nu helemaal naar Rieks en hij zei, terwijl hij hem diep in zijn ogen keek: je bent een flinke vent, geloof ik. Maar - aan boord wordt niet gevloekt, Rieks. Kun jij je aan die regel houden, wat denk je?

Nu was het Rieks, die verlegen naar de punten van zijn schoenen stond te kijken. Wist die kapitein dan àlles?

- Ik zal het proberen, mijnheer, zei hij zacht.... Maar....

- Nu, wat maar?

- Mijn vader zegt er nooit iets van, mijnheer.

- Dan vind ik dat heel erg, zei mijnheer Karsten. Vloeken is een vreselijke zonde. En God in de Hemel zegt er wel wat van. Wie vloekt, die misbruikt de naam van God. En dat is erg.

Het was een ogenblik heel stil in de kapiteinshut. Geen van de jongens durfde iets te zeggen. En toen de kapitein zei: Ziezo, en nu maar gauw naar huis. Je hoort wel nader van me, - toen gingen ze achter elkaar de deur uit en het gangboord door en de ladder af.... En nog steeds zwegen ze.

Maar toen ze op de werf stonden, kwamen de tongen los. En de armen kwamen los en de benen kwamen los. Ze renden achter elkaar over de werf als een troep kalveren, die voor het eerst

in de wei komen. Ze wisten eigenlijk niet, wat ze zouden gaan doen: spelen of stoeien of praten.... Ze deden het maar om en om en door elkaar. Totdat Joost zijn moeder riep, dat hij moest komen eten. Toen stonden ze een ogenblik rustig bij elkaar, om afscheid te nemen. En ze werden even heel ernstig, omdat ze toch wel hadden begrepen, dat alles, wat er de laatste weken was gebeurd, ook echt ernstig was.

- We moesten nu nooit weer ruzie maken, zei Joost. En hij meende het oprecht.

- Daar moesten we elkaar dan de hand maar op geven, zei Piet Spaan en hij trok nog even een malle snoet. Maar dat deed hij alleen maar, opdat de jongens niet zouden begrijpen, dat het

bij hem ook waarlijk ernst was. Want hij meende het werkelijk ook heel echt.

- Ik zal proberen niet weer te vloeken, zei Rieks. En aan zijn ogen kon je zien, dat het uit zijn hart kwam.

- Misschien mag je wel een keer mee naar de kerk, zei Hans Karsten. Je kunt wel bij mij zitten.

Even keek Rieks bedenkelijk alsof hij dacht: zou ik dat wel mogen? Maar toen zei hij: ik zal het eens vragen; misschien mag ik wel.

- Laatste tik! riep Joost en hij schoot in de richting van de wagen. - Laatste tik! riep Piet en hij sprong in de schouw.

Alleen Rieks en Hans bleven er over.

- Welke kant ga jij uit? vroeg Hans. Het weggetje langs?.... Dan ga ik met je mee.

Samen gingen ze de richting uit naar de drie sporen. En ze praatten over de proefvaart, die woensdag zou komen. En over de ‘Albatros’, dat het zo'n mooi schip was. En dat ze maar wilden, dat het al woensdag was....

18
De proefvaart

Joost was de eerste, die uit de auto sprong. Maar de anderen waren vlak achter hem. De rit van Groningen naar Delfzijl hadden ze wel prachtig gevonden in de vroege meimorgen. Maar vandaag ging het toch eigenlijk niet om een autoritje maar om een vaart op de Eems.

- Ik zie de ‘Albatros’ niet, zei Joost. En hij tuurde over de haven om de hoge grijze romp te ontdekken. Maar er waren

in de buurt, waar ze stonden, zoveel hoge grijze rompen, dat hielp hem ook al niet veel.

Hans begon te lachen. Hij pakte Joost in zijn nekvel en duwde hem naar de kademuur toe.

- Je staat er vlak voor, mannetje. Je zit op het paard en je zoekt ernaar.

Hans had gelijk. Ze stonden vlak voor het schip. Maar het was eb en daardoor lag de 'Albatros' zo diep, dat je alleen maar het puntje van zijn scheepsneus kon zien uitsteken boven de kaderand. En van de naam zag je alleen maar het laatste stukje. Dat stukje groeide van *os* tot *ros* en van *ros* tot *tros*. Maar nu lazen ze toch duidelijk het vertrouwde woord 'ALBATROS'.

Achter de heren van de werf en achter Hans zijn vader aan stapten ze aan boord. Daar waren al een heleboel mensen; leden van de bemanning, werkvolk van de werf, vrienden van de reders en van de kapitein. De een kende de ander niet en sommigen liepen nog een beetje onwennig rond, net als de jongens. Want zelfs Hans voelde zich nog niet direct op zijn gemak op dit grote schip, waarvan zijn vader de kapitein was en waarmee hij zeker ook menige reis zou maken naar Engeland of naar de Noorse wateren, maar dat hem nu vreemder leek dan in Groningen in de vertrouwde omgeving van de helling.

Lang duurde echter de onwennigheid niet. Als katten, die uit de mand zijn gekropen, als jonge poesjes, die hun omgeving gaan verkennen, zo schuifelden de vier van dek tot dek. Ze hadden van mijnheer Karsten precies gehoord, wat ze wel en wat ze niet mochten doen. Overal mochten ze komen, zelfs in de stuurkast en in de machinekamer. Maar er werd van hen verwacht, dat ze zich heel rustig zouden gedragen en dat ze een beetje zouden uitkijken, of ze de mensen van de technische ploegen ook

voor de voeten liepen. Want er moest door heel veel mannen vandaag nog hard worden gewerkt. Een proefvaart was echt een vaart om het schip nu eens te *beproeven.* Waren de machines in orde? Mankeerde er ook iets aan de instrumenten? Waren de ankerkettingen sterk genoeg en konden ze snel genoeg het schip vast leggen, waar de kapitein dat wilde?

Ze stonden in het gangboord te kijken naar het bedrijf in de haven. Eerst dachten ze: hier gebeurt niets. Er wordt niet gevaren en er wordt niet gewerkt. Maar toen zagen ze, dat een schip, dat ze met hun ogen vasthielden, toch langzaam voortbewoog. Dat de kranen toch waarlijk statig en rustig draaiden. Dat er toch overal mensen aan het werk waren, die echter klein leken te zijn tegen de hoge scheepsrompen.

- We varen al, zei Piet. Je kunt niet meer terug, Joost....

- Mij best, vond Joost. Ze mogen doorvaren naar Zweden of naar Finland.

En toen keek hij maar weer naar het bedrijf in de haven. Ook de andere jongens keken zwijgend toe. Ze waren stil geworden en ze wisten zelf niet, waarvan. Alles was hier zo mooi en zo groot en zo wijd. De zon begon al te klimmen en de krijsende, prachtige meeuwen wiekten zo sierlijk tegen het ijle blauw van de lucht, het was heerlijk, om daarnaar te kijken. Over het stille water van de haven klonk het zware geluid van een stoomfluit, een diep en donker geluid, dat wel uit de ingewanden van het schip scheen te komen. En de ‘Albatros’ gleed maar stil en plechtig bijna langs de kaden en langs de schepen en de jongens keken maar toe. En telkens ontdekten ze iets nieuws.

- Daar, wees Rieks.... Kijk, recht voor je uit. Dat is een Zweed. Ik zie het aan de vlag. Lichtblauw met een geel kruis. Zie je wel? Het is een houtboot.

Aan zware kettingen werden stapels planken uit het ruim van de Zweed gehesen en op een trailer gelegd, die langs de flank van het schip stond te wachten op zijn lading.

- En die dan? vroeg Piet Spaan. En hij wees naar een schip, dat een paar honderd meter verder lag gemeerd.

De jongens stonden te turen met de handen boven de ogen om het zonlicht wat af te schermen. Ze zagen een grote boot liggen met een vreemde vlag. Een rode baan onder, een witte baan boven en links in de bovenste baan een blauw veld met een witte ster. Geen van de landrotten wist hier weg mee. Maar Hans had meer gevaren en hij kende de meeste vlaggen.

- Dat, zei hij.... O, dat is een schip uit Chili en dat brengt hier kunstmest.

- O, ja.... chilisalpeter wist Piet. Dat gebruiken wij ook op het land. Lollig, dat je dat hier nu eens ziet.

Maar hij keek toch met een beetje meer dan gewoon respect naar die Hans, die al deze dingen wist, alsof het de gewoonste zaken van de wereld waren.

- En vertel nou ook eens, wat dat dan van een vlag is? klonk plots een basstem achter hen. Ze keken om en ze zagen een mijnheer met een zeemanspet. Het was de stuurman van de ‘Albatros’. Hij had vandaag eigenlijk nog geen dienst, want het schip was helemaal nog voor rekening van de werf. Pas, als aan het einde van de proefvaart de overdracht van het schip had plaatsgehad, kwam de eigen bemanning aan bod. Pas dan zou ook mijnheer Karsten de eigenlijke kapitein worden van het schip.

Hans tuurde ondertussen naar het vreemde schip, of hij de kleuren van de vlag wilde kijken. Hij voelde, dat zijn eer er een beetje mee gemoeid was, nu de stuurman hem op zijn schouder

had geklopt. Maar hij wist het toch waarlijk niet. Het was ook zo'n vreemde vlag. Een grote, rode vlek zat ongeveer in het midden van het doek. En vanaf die rode vlek liepen zware rode banen naar alle zijden en hoeken over een wit veld.

- Nou, kapitein, lachte de stuurman. Vertel eens op. Jij moet toch alle vlaggen zo'n beetje kennen.

- Nou ja, zei Hans.... Maar dat is ook zo'n gek ding.

- Helemaal geen gek ding, vond de stuurman. Of je moet alle dingen al gek vinden, die je niet eerder hebt gezien. Maar voor de rest is het heus niet zo'n wonder, dat je dit schip niet herkent. Want schepen uit dit land komen hier in Delfzijl bijna nooit.

Kom, ik zal je eens een beetje helpen. Dat schip komt uit een land, dat hier zo ver vandaan is als het oosten van het westen. Het rijk bestaat helemaal uit eilanden en het heeft oorlog gehad met Amerika. Toen het zich niet wilde overgeven heeft de vijand op een paar steden....

-.... een atoombom gegooid, viel Piet Spaan opeens, in. Dat weet ik.... Daar heeft de meester van verteld.... Japan.

- 't Is prachtig in orde, zei de stuurman. Het is een Japans schip. De jongens keken van de stuurman naar de vlag en van de vlag naar de stuurman. Ja, ze moesten het wel geloven. Maar ze hadden dit toch nooit gedacht. Ze begonnen te begrijpen, dat de zee een wonder was omdat je door de zee verbonden was met al de landen bijna van de hele wereld. Een paar weken geleden was dat vreemde schip geladen in een Japanse haven. Toen was het gaan varen over zeeën en over oceanen en nu lag het als het ware bij hen voor de deur in een Hollandse haven.

Opnieuw begon hun horizon wijder te worden. En opnieuw gingen er nieuwe werelden voor hen open.

- Ik ga nu naar de stuurkast, zei de stuurman. Maar één ding moet ik je nog wijzen. Wel eens gehoord, dat er bij Winschoten grote lagen zout zijn aangeboord? En dat er in Delfzijl een knaap van een sodafabriek zal worden gebouwd?

Ja, daar hadden ze wel eens van gehoord. En....

- En die fabrieken komen dáár te liggen, vlak bij de buitenhaven. Nu heb je meteen je aardrijkskundelesje gehad. Zorg maar, dat je heel veel ziet vandaag en dat je vooral veel eet. In de kombuis zijn ze al met de soep bezig, ik heb er al eens even gekeken. Een kok met zó'n witte muts, ja een echte hotelkok uit de stad....

- Koffie, heren!....

Ze keken om en ze verwachtten, dat er nu iemand zou staan, die hen eens lekker voor de mal hield. Maar nee, achter hen stond een mijnheer met een keurig wit jasje aan en op zijn ene hand droeg hij een groot blad met dampende koppen koffie.

Joost had er wel van gehoord, dat je aan boord uitstekend werd verzorgd bij een proefvaart. Maar hij durfde toch haast niet zo maar een kop koffie van het blad te nemen.

- Ik weet niet, of ik wel zoveel geld bij me heb, zei hij aarzelend. - Deze koffie kost nihil, jongeheer, antwoordde de keurige bediende.

Nog wist Joost haast niet, of hij nu kon nemen of niet. Want hij wist niet precies, hoeveel nihil was.

Hans wist het wel. En die duwde hem een kop koffie onder zijn neus en hij lachte hem er nog bij uit ook.

- Opdrinken, jô.... En een beetje vlug ook. Je bent vandaag gelogeerd in een drijvend hotel met wandelende keuken. En het mooiste van het geval is, dat het je ook nog nihil kost.

Weet je niet, wat dat betekent? Nihil betekent: niets.

Er kwam al weer iemand naar hen toe. Hij had een doos bij zich. En in die doos zaten vlaggetjes en kaarten en ook nog een boek. Piet Spaan trok malle figuren met zijn schouders en lachte met de hoeken van zijn ogen. Zijn hele houding was één groot vraagteken: wat betekent dat nu weer?

Ze kregen elk een vlaggetje op hun blouse. Op dat vlaggetje stond de naam van het schip: ALBATROS. En de kaart, die ze kregen was een dubbel gevouwen blad. Binnen in dat smalle boekje was een foto van het schip afgedrukt en daaronder stonden

allerlei bijzonderheden. Aan de andere kant kon je precies lezen, wat er vandaag gegeten werd aan boord. En in het grote boek mocht elke passagier zijn naam schrijven. Dat werd een herinneringsalbum voor de kapitein.

Tegen de reling geleund stonden de vier kameraden nu hun koffie te drinken. Ze slurpten langzaam het hete vocht en ze moesten oppassen, dat ze niet morsten, want de coaster begon voor en na aardig te slingeren.

- Ik wou, zei Joost, ik wou, dat ik elke dag zo'n fijn leventje had zeg. We lijken wel prinsen of zo.

Ja, het was in één woord geweldig, daarover waren ze het allen eens. Vooral, toen ze langs een smalle, griezelige ladder afdaalden naar het machineruim. Ruggelings en tastend met de voeten naar de sporten gingen ze het machtige geluid van de grote motoren tegemoet. Ze zaten nu met elkaar in het hartje van het schip, maar het was hier toch waarlijk niet donker. Overal brandden de lampen van de eigen elektrische installatie. Mogelijkheid van praten was hier niet. Alleen door heel hard te schreeuwen kon je elkaar hier nog iets proberen duidelijk te maken. Doch te zien was er des te meer; ja zoveel, dat de jongens haast niet wisten, waar ze het eerst zouden kijken. Ha, wat een motoren. Wat een geweld en wat een kracht. Met razende snelheid gingen de zuigers op en neer en alles dreunde en trilde. Joost vond het haast een beetje griezelig en toen Rieks brulde: We gaan naar de stuurkast!.... toen was hij er direct voor te vinden.

In de stuurkast was het gelukkig niet erg druk. Met zijn vieren mochten ze binnenkomen. En toen zag Joost, dat er een gewone mijnheer aan het stuurrad stond. Dat was iemand van de werf, die vandaag het schip zijn koers gaf. Morgen, als het schip voor

zijn eerste reis naar Antwerpen zou varen, dan pas zouden de leden van de bemanning voor de navigatie zorgen.

Zo boven vanuit de stuurkast had je een prachtig gezicht over het water. Rechts was de Duitse kust. In de verte zag je de kranen van Emden. En als je dan met je ogen de zachte landlijn volgde, ontdekte je aan de uiterste horizon de kust van het Duitse eiland Borkum.

Rieks en Hans moesten alles weten van het echolood en van de zendinstallatie van de radio. Joost en Piet luisterden met een half oor mee, maar ze begrepen er niet alles van, toen een der heren het trachtte uit te leggen. Ja, met het echolood kon je elk ogenblik aflezen, hoeveel water er onder het schip stond. En de radioinstallatie, daarmee kon je elk telefoontoestel oproepen aan de wal en je kon bij voorbeeld praten met de werf aan de Hunze, met je eigen vader en moeder. Doch hoe dat allemaal precies in elkaar zat, dat interesseerde Joost en Piet niet zo erg. Je kon het toch niet allemaal begrijpen.

- Ga je mee naar beneden? vroeg Joost.

Met zijn tweeën gingen ze op nieuwe verkenningen uit.

In het middenschip waren de kamertjes voor de matrozen. Juist, toen ze voor een van die logiezen stonden te kijken, kwam de kelner met soep. Ze kregen elk zo'n grote kop heerlijke soep met een knappend broodje. Maar ze wisten haast niet, waar ze ermee heen moesten.

- Zullen we in zo'n matrozenlogies gaan zitten? stelde Piet voor. - Doen, zei Joost.

En daar zaten ze nu heerlijk rustig hun warme soep te lebberen. De matrozen hadden hun kamertjes al gezellig ingericht. Al hun spullen hadden ze al aan boord gebracht. Want voor de gasten was deze reis een proefvaart, voor de bemanning was

het een begin van de eerste echte vaart met de ‘Albatros’. Over een paar uur zouden de gasten weer van boord gaan; maar zij bleven.

- Nou zijn wij een paar matrozen, zei Joost.... Jij slaapt vannacht onder Piet - en ik boven. Of wil jij boven?

- Mij precies gelijk, zei Piet. Hij genoot van zijn soep. En hij vond het fijn dat het met Joost nu alles weer echt in orde was. En hij luisterde naar de radio, een klein toestelletje, dat alle muziek en alle berichten van de wal hier bracht in het hartje van het schip, dat daar midden op de Eems voer.

- Met een paar maanden, zei Joost, dan gaan wij weer naar Rotterdam. Dan is het werk van mijn vader hier in Groningen afgelopen. Jammer he?....

Piet schrok er een beetje van. En Joost zag het. Hijzelf vond het ook erg. Alles was juist nu zo mooi. Hij zette de lege soepkop op de grond. Hij veegde zijn mond eens schoon. En toen legde hij zijn arm om Piet zijn schouder.

- Fijn, zeg, dat we nu weer vrienden zijn. Weet je, wat ik aan mijn vader zal vragen....

Hij deed de deur van het matrozenlogies dicht. Niemand had er iets mee te maken, van wat hij nu ging afspreken met zijn vriendje.

-.... Ik zal aan mijn vader en aan mijn moeder vragen, of jij in de grote vakantie bij ons in Rotterdam moogt komen logeren. Dat mag vast wel.... En dan kunnen wij fijn eens een tocht door de havens maken.... En.... en....

De deur van het logies werd opengetrokken en vlak voor hen stond een verbaasde matroos.

- Wat motten jullie in mijn hokkie, zei hij nijdig.... Vooruit, eruit. De beide jongens keken beduusd. Mocht dat niet?.... Ze hadden

geen enkel verbod meegekregen. Maar de ogen van de matroos stonden zo boos, dat ze ook niet veel lust hadden, om te vertellen, wie hen had toegelaten op het schip en wat hun was gezegd, toen ze aan boord gingen.

Ze trokken maar weer naar boven en ze zochten hun heil op het voorschip in de heerlijke voorjaarszon, die al het schuim langs de flanken van het snel varende schip deed blinken als zilver.... Ze stonden daar met de armen om elkaars schouders, als wilden ze aan de hele wereld laten zien, dat het weer in orde was met de vriendschap. De krijsende meeuwen mochten het gerust weten en de Duitse kust mocht het weten en de wijde zee met zijn statige golven en de hoge lucht met de zwevende wolken - ze mochten het weten.

Ze voelden zich gelukkig en blij, de twee jongens op de voorplecht van de 'Albatros' en ze hadden zo willen doorvaren al maar verder om te zien, wat er toch wel achter die horizon verborgen was, Engeland of Zweden of Finland of de haven van Antwerpen.... Maar de 'Albatros' ging draaien en zocht weer de haven van Delfzijl.

- Je moet het maar eens vragen aan je vader en aan je moeder, zei Piet Spaan.... Dat zou wel fijn zijn, jô, als ik in Rotterdam mocht komen. Maar dan zal ik eerst nog eens een beetje les moeten nemen...., je weet wel, spraakles noemen ze dat geloof ik. Want dan moet ik natuurlijk ook heel hoog Haarlemmerdijks praten. - Je kunt een schop krijgen, lachte Joost. Wij spreken geen Haarlemmerdijks in Rotterdam.

- Ik heb liever wat anders dan een schop, grinnikte Piet.

En hij wees naar de kelner, die hen zocht en die op zijn blad weer wat anders had, iets voor de hongerige magen: kleine bakjes met een warm maal, waaraan ze geen van beide een naam

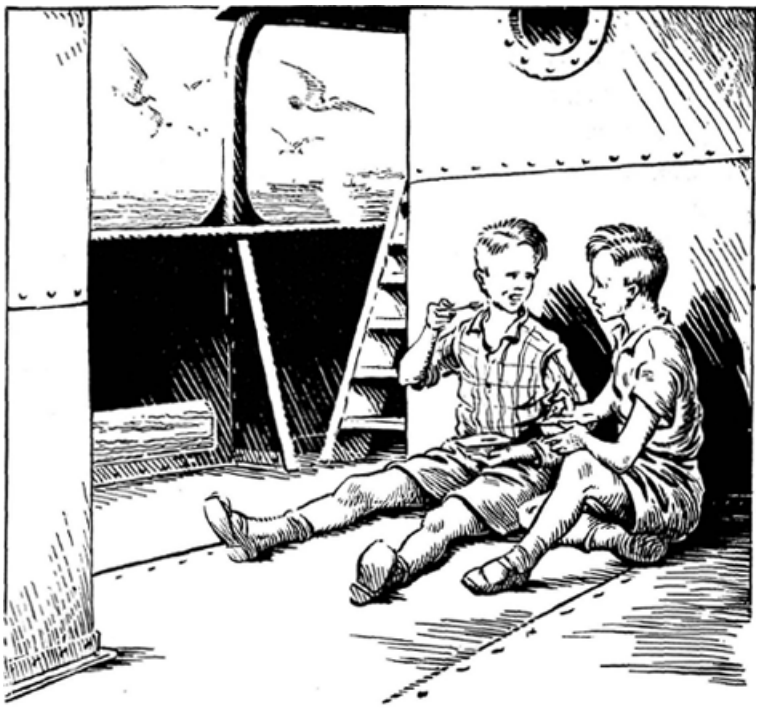

konden geven, maar dat zo heerlijk was, dat ze er plat voor gingen zitten op het dek, om er toch maar niets van te missen.

Zwijgend zaten ze zo naast elkaar hun verbroederingsmaal te gebruiken. En de meeuwen wiekten boven hun hoofden zo zwierig, alsof ze wilden vertellen, dat ze ook blij waren met de herstelde vriendschap.

Het verdere verhaal van de belevenissen van Joost en Piet volgt in het slotdeeltje 'Een vakantie in Rotterdam' - een leesboek voor klas 6.